

accent

15

BÄSTA HÄNGEN
I KARLSTAD

*Junis, UNF & IOGT-NTO
– länkar i samma kedja*

DÖDEN PÅ NÄTET

*Svenskar
dricker
och skäms*

Journalisterna
och alkoholen

DET HÄNDER
I SPELPOLITIKEN

PUNKNIZZE

Nu har han hittat hem

Rita vann högvinsten
som pensionär.

**Max fick sin
ungdom tillbaka.**

När Rita vann 6 396 969 kronor lämnade hon vardagen för att resa ut i världen. För Max var det tvärtom. Han sökte en trygg plats som han kunde kalla hemma, bostaden undvek han så mycket det bara gick. "När min mamma var full, så var det jag som fick vara den vuxna", berättar Max. "Det var jag som fick ta hand om henne."

Med hjälp av Miljonlotteriets överskott ger Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF, unga en meningsfull fritid och en livsviktig andningspaus i en stökig vardag. "Det här blev en plats där jag fick växa. Jag fick inte bara verktygen för att vara en bra kompis för andra - jag fick min ungdom tillbaka", avslutar Max som idag är vice ordförande i UNF.

När du köper våra lotter går överskottet till IOGT-NTO-rörelsens verksamheter. Det här är en av dem. Ditt lottköp gör skillnad i vardagen och räddar liv. Varje dag. Gör fler till vinnare på miljonlotteriet.se

Vinn din dröm. Och förverkliga någon annans.

ILLUSTRATION: JUSTIN METZ

18

Nättdroger. Livsfarliga droger bara ett knapptryck bort är ett växande hot. Att stoppa dem är en kamp mot tiden.

FOTO: JONAS MALMSTRÖM

14

Punk(k)ungen. Efter år av alkoholberoende och hemlöshet har Niclas Nilsson hittat hem.

COLLAGE: DANIELLE DAHLSTRÖM

30

Media. Accent tittar närmare på journalisterna och alkoholen.

ILLUSTRATION: MARTIN THEL ANDER

28

Kongress(Karl)staden. Här hittar du de 15 bästa hängen i sommarens kongressstad.

FOTO: ERIK NYGREN

38

Nykterhetskedjan. Så samarbetar Junis, UNF och IOGT-NTO i värmäländska Råda.

Läkemedel bättre än sprutbyte | 4

OPINION Det finns en ny metod som är säker och som är att föredra framför sprutbyte skriver Rolf Bromme.

Fortsatt skattebefrielse för Miljonlotteriet | 6

"Väldigt positivt", säger IOGT-NTO:s Simon Holmesson om spelutredningens förslag om fortsatt skattebefrielse för ideella spel.

Svenskar dricker och skäms | 7

Svenskar dricker alkohol för att ha roligt och bli fulla, men känner ofta skuld och ånger efteråt.

Alkohol ökar risken för plötslig spädbarnsdöd | 12

Om mamman druckit alkohol ökar risken för att ett spädbarn dör.

UNF:arna färre än någonsin | 13

Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, har det lägsta medlemsantal som organisationen någonsin haft. Men Max Johansson, vice förbundsordförande, är inte orolig.

Dansen är hans liv | 44

MEMLEMMEN Via dansen kom Mazen Mourad i kontakt med nykterhetsrörelsen.

Folkhälsomyndigheten har tappat greppet | 48

ORDFÖRANDE Johnny Mostacero ser många hot mot alkoholmonopolet – och en myndighet som tappat greppet.

Dagen efter dådet | 4

CHEFREDAKTÖREN Om en känslomättad dag vi länge kommer att minnas.

OMSLAGSFOTO
Jonas Malmström

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Chefredaktören.

Ulrica Ambjörn

Dagen efter

Samma soliga vårdag som en man i en stulen lastbil mejade ner människor längs Drottninggatan i Stockholm, klev min vän Anne-Lie Vainik ut från universitetet i Växjö som nybakad doktor i socialt arbete. Glädjen efter att efter flera års hårt arbete ha klarat disputationen med glans, förbyttes i ett slag i sorg och oro när nyheten nådde fram.

Kvällen därpå var det förberett för doktorsfest – i en lokal på just Drottninggatan. Den första tanken var att det var omöjligt att bjuda till fest denna sorgens dag. Men efter ett tag växte sig i stället förvisning – en stark att terrorister inte ska styra hur vi lever våra liv; det är ju precis det de vill. Så det blev fest – en hejdundrande fest, där vi tillsammans gjorde vårt bästa för att återöppna Drottninggatan.

Två av gästerna var Staffan Hübinette och Olle Rockström från IOGT-NTO:s folkhögskola Tollare. Under middagen höll de tillsammans ett tal till festföreläsaren. Det var nämligen hos dem på Tollare som Anne-Lie utbildade sig till socialpedagog. Talarna öste lovord över sin forna elev, och hennes respons berörde mig extra djupt just den här dagen: "Jag började min karriär med att skolka mig igenom högstadiet, men så kom jag till Tollare. Ni fick mig att tro på att jag kunde skriva, att jag hade något att säga. Det var fantastiskt. Det ÄR fantastiskt."

För min övertygelse är att det är just ett sådant samhället vi vill ha, ett samhälle som vi tillsammans ska göra allt för att förbättra och värna. Där människor kan lära, växa och utvecklas, i frihet, öppenhet och gemenskap.

Opinion.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se
eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Läkemedel bättre än sprutbyte

■ Sprutbyte ska förhindra spridning av HIV – men ger narkomanen vad denne önskar för att fortsätta sitt missbruk – nämligen verktyget. Sprutbyte hjälper narkomanen att begå illegala handlingar, såsom innehav och konsumtion av narkotika. Både innehav och konsumtion av narkotika är enligt lag förbjudet, alltså kriminellt. Sjukvården ska inte hjälpa till med kriminalitet.

Sprutbyte är inte heller effektivt. Vad åstadkommer sprutbytet, om HIV-smittan inte finns och inte kommer in där sprutbyte finns? Absolut ingenting!

Finns HIV-smittan redan innan sprutbyte startas, och bara hälften av narkomanerna i området är med i sprutbytet, kan smittan finnas kvar i området trots sprutbytesverksamhet. Skydd mot HIV-smitta får man kanske då 100 procent av narkomanerna deltar i sprutbytet. Men skyddseffekten kan ändå inte garanteras. Varför?

Därför att narkomanerna inte alltid kommer till sprutbytet. De måste delta alltid, det vill säga varje gång en spruta används, för att skyddseffekten ska garanteras. Detta har ännu inte inträffat någonstans. Dessutom: HIV-smitta är vanligt bland narkomaner på andra sidan Östersjön – särskilt i Ryssland. Ny smitta kan komma in därifrån. Sprutbyte ger

alltså inte något säkert skydd mot HIV.

Men det finns en ny metod som är säker och som används i Storbritannien – inte för narkomaner – utan för homo-sexuella män, en annan riskgrupp för HIV-smitta.

Detta läkemedel förhindrar HIV-smittans utveckling till sjukdomen aids. Men det fungerar också förebyggande och ger ett skydd mot HIV, redan innan vederbörande har smittats. Det kan delas ut till injicerande narkomaner och ger dem ett fullgott skydd mot HIV-smitta. Varför ger man inte detta läkemedel till injicerande narkomaner? De som vill rädda liv på narkomaner med sprutbyte, men inte vill ge dem ett fungerande förebyggande läkemedel mot HIV-smitta, är inget annat än hycklare.

Behövs inte sprutbyte för att förhindra spridning av hepatit C? Det finns inte evidens för att sprutbyte skyddar mot hepatit C. Sprutbytet i Skåne (Malmö-Lund) har inte kunnat förhindra spridning av hepatit C.

De läkemedel som finns ska naturligtvis användas för att skydda narkomanerna mot smitta som förs över genom kroppsvätskor, till exempel blodet. Därför ska förebyggande läkemedel mot HIV också ges till injicerande narkomaner.

ROLF BROMME

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.

Pressläggning detta nummer: 11 april

Nästa nummer kommer ut: 16 juni

Ulrica Ambjörn

Chefredaktör och ansvarig utgivare

073-372 62 51, ulrica.ambjorn@iogt.se

Maria Zaitzowsky Rundgren

Featureredaktör, reporter

08-672 60 56,
maria.zaitzowsky@iogt.se

Nathalie C. Andersson

Tjänstledig

Eva Ekeröth

Nyhetsreporter

08-672 60 50, eva.ekeroth@iogt.se

Jens Wingren

Digitalredaktör

073-372 62 53, jens.wingren@iogt.se

ETC Kommunikation

Layout och produktion

Bildbehandling Ola Falk **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01

E-post accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00,

Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (295 kr/år)**

och adressändring 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Ulrica Ambjörn,

tel: 08-672 60 51, accent@iogt.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby. **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända,

obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen

Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring

och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll. **Taltidning** Accent finns

även som taltidning. **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

Nu lanserar vi:

Glasklar

Ett initiativ från
IOGT·NTO·RÖRELSEN

Vi ska bryta tabut och tala klarspråk

Efter två år av förberedelser, tester och analyser har vi landat i ett insamlingskoncept som vänder sig till en bred allmänhet i syfte att påverka och engagera men också inspirera till givande.

Tanken är att vi ska jobba långsiktigt för att bryta tabut kring alkohol, utmana föreställningarna om vilka som drabbas och tala klarspråk om alkoholen och dess konsekvenser. Därav namnet Glasklar.

Vill du dela din berättelse?

Människor lyssnar hellre på människor än på organisationer, forskare och experter. Därför vill vi öppna upp för ett samtal, bjuda in både medlemmar och andra att dela sina tankar och berättelser om alkoholen.

Målet är att visa upp bredden av erfarenheter och hur vi alla påverkas på olika sätt; barnets rädsla för att mamma ska dyka upp berusad i skolan, den besvärade tystnaden under middagen hemma hos farmor, tonåringens ångest inför jullovet, sommarlovet och alla andra lov när skolan stänger och vardagen tar paus, föräldrarnas oro för att sonen lånat bilen till festen – och lovat att inte dricka, snedsteget på firmafesten, kaoset på akuten en fredag kväll...

Fokus på barn och unga under sommaren

Glasklar lanseras i början av juni, då vi hoppas kunna presentera en bred palett av berättelser och samtidigt bjuda in människor att bidra med egna erfarenheter. Under sommaren fokuserar vi särskilt på berättelser som rör barn och ungas upplevelser av sommarlovet.

Vår verksamhet blir en del av lösningen

I anslutning till berättelserna visar vi upp delar av IOGT·NTO·rörelsens arbete och berättar hur vi gör skillnad i människors liv. Vi tipsar om vad var och en kan göra för att stötta människor i sin närhet alternativt var man själv kan söka hjälp. Vi ber om stöd i form av gåvor och engagemang för att kunna fortsätta utveckla vår verksamhet.

Har du frågor, tips eller idéer, hör av dig på info@iogtntororelsen.se

Tusen tack!

Vi behöver din hjälp! Har du en berättelse som du vill dela med dig av? Skriv till oss på info@iogtntororelsen.se så hör vi av oss och berättar mer.

Reformatorn digitaliseras

RÖRELSE Accents föregångare, IOGT:s tidning Reformatorn, håller som bäst på att läsas in digitalt i Kungliga bibliotekets tidnings-tjänst. De inlästa filerna är inte bara läsbara, utan även sökbara. – Det kommer att göra nykterhetsrörelsen mer synlig och de debatter och diskussioner som förts inom rörelsen mer kända, säger Peter Axelsson, kommunikationsstrateg på Kungliga biblioteket.

Digitaliseringen har möjliggjorts genom att IOGT-NTO och NBV bekostat projektet. NTO:s tidning, Ariel, finns än så länge bara på mikrofilm, som inte är sökbar, och Accent finns endast i tryckt utgåva.

EVA EKEROTH

FOTO: KB

Gravida danskor fortsätter dricka

ALKOHOL Enligt en ny kanadensisk studie dricker varannan gravid dansk kvinna alkohol. Det placerar danskarna i topp tre i världen. Endast irländska och vitryska kvinnor dricker mer under graviditeten. Det skriver Videnskab.dk. Att så många fortsätter att dricka går dessvärre inte spårlost förbi. Danmark ligger även på tredje plats vad gäller antalet alkoholskadade barn, 68 av 10 000 föds med diagnosen fetalt alkoholsyndrom, FAS. Det placerar Danmark på en sjätteplats bland världens länder. Danskarna hävdar dock att statistiken är gammal och att de dricker mindre nu.

EVA EKEROTH

FOTO: EVA EKEROTH

Civilminister Ardan Shekarabi, kulturutskottets ordförande Olof Lavesson och regeringens utredare Håkan Hallstedt.

Fortsatt skattebefrielse för ideella spel

Svenska statens monopol på spelmarknaden avskaffas. Men spel med samhällsnytta slipper även i fortsättningen skatt.

RÖRELSE Det föreslår regeringens utredare. IOGT-NTO, liksom många andra ideella organisationer, är beroende av inkomster från spel. Hela 1,6 miljarder kronor går årligen direkt från olika spel till svenska folkrörelser.

I takt med att spelmarknaden flyttat över till internet och utländska aktörer letat sig in på den svenska marknaden har konkurrensen ökat och inkomsterna minskat. Därför är det en stor lättnad för IOGT-NTO att utredaren föreslog fortsatt skattebefrielse för organisationens spelintäkter.

– Det är väldigt positivt, säger Simon Holmesson, politisk sekreterare på IOGT-NTO.

Inte mycket märks av det svenska monopolet på marknaden.

– De utländska spelbolagen är

redan här. Nu är målet att få in 90 procent av dem i ett licenssystem under de närmsta två åren, säger Håkan Hallstedt, regeringens särskilde utredare, vid den presskonferens där han överlämnade utredningen till civilminister Ardan Shekarabi.

Regeringen tillsatte hösten 2015 utredningen med uppdrag att ta fram ett förslag till ny spelreglering.

– Spelmonopolet har i praktiken försvunnit. Vi har tillsatt utredningen för att vi vill att staten ska återta kontrollen över spelmarknaden. I dag har vi bolag som bedriver verksamhet riktad till personer med spelproblem och samtidigt erbjuder sms-lån. Så ska det inte vara, säger Ardan Shekarabi.

Om utredarens förslag går igenom kommer den ideella sektorn även fortsättningsvis ha ensam-

rätt på lotterier, både fysiska och nätbaserade, liksom fysiska bingo-spel. Däremot försvinner ensamrätten på online-bingo.

– Det är ingen stor produkt i dag, men vi har bedömt att den har utvecklingspotential och skulle kunna bli mycket större. Därför är det olyckligt att vi blir av med den, säger Simon Holmesson.

Nu ska förslaget ut på remiss. Både spelbolag och IOGT-NTO veckor dock tycka att förslaget är en hygglig kompromiss. För att skattefriheten för ideella organisationers spelinkomster ska gälla krävs att förslaget provas och godkänns enligt EU:s statsstödsregler.

Hur stor är chansen för ett godkännande i EU?

– Utredaren har bedömt att det är möjligt. Vi har varit tydliga med att reformen måste kunna behålla möjligheten för den ideella sektorn att dra in medel på spel och lotterier. Den ideella sektorn är väldigt viktig, säger Ardan Shekarabi till Accent.

EVA EKEROTH

Svenskar dricker – och skäms

Svenskar dricker alkohol för att ha roligt och bli fulla, men känner ofta skuld och ånger efteråt.

ALKOHOL Enligt en ny europeisk studie dricker svenskar oftast för att ha roligt, och för att höja stämningen på en tillställning. Främst är det nordbor och balter som uppger det som skäl för att dricka.

– I Sverige är det tradition att använda alkohol som en markör för något kul, som fest, semester eller ledighet. Alkohol förknippas med att något positivt ska hända, säger Mats Ramstedt, forskningsansvarig på Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, som ansvarat för den svenska delen av studien.

Dagen efter kommer dock verkligheten i kapp. Islänningar och svenskar har nämligen också mest skuld-känslor för att de dricker. Var fjärde svensk, 26 procent, uppger att de ofta känner ånger och skuld när de druckit, medan genomsnittet i Europa är 12 procent.

Problemen visar sig inte minst på sociala medier.

– Det finns de som önskar alkohol på internet. Det händer att folk skriver saker som de ångrar dagen efter, säger Mats Ramstedt.

Upp som en sol ned som en pannkaka.

Ångern kan också ha med baksmälla att göra.

– Kanske orkar man inte göra det man planerat för dagen och tycker att den gått förlorad, säger han.

Mats Ramstedts tredje teori handlar om vetskapen om riskerna.

– I Sverige problematiserar vi ofta alkohol. Det kan också påverka att vi känner skuld och ånger i större utsträckning, säger han.

Även om de flesta svenskar dricker för att ha kul så är det sex procent som dricker för att bli fulla. Där ligger Sverige i topp efter

Litauen. I undersökningen frågades det också om dryckesmönster.

– De gamla mönstren lever kvar. Vi i Norden dricker inte lika ofta som sydeuropeerna, men desto mer när vi dricker, säger Mats Ramstedt.

Undersökningen är den första i sitt slag och genomfördes 2015 i ett urval av befolkningen i åldern 18–64 år i 19 europeiska länder, totalt drygt 32 000 personer. Projektet kallas The EU Joint Action on Alcohol.

EVA EKEROTH

Tobaksföretag satsar på alkohol

ALKOHOL Cigarettproducenten Altria blev en av storägarna när Anheuser-Busch Inbev köpte upp sin närmsta konkurrent SAB Miller, där Altria hade ett stort aktieinnehav. Det skriver Investopedia. Altria har nu två platser i det nya företags styrelse och fick på köpet 5,3 miljarder dollar för försäljningen av aktierna i SAB Miller.

Altria, som tidigare hette Philip Morris companies, står bakom varumärken som Marlboro och L&M.

EVA EKEROTH

FOTO: STEFAN NILSSON

Tågförarens nykterhet kontrolleras

ALKOHOL SJ har provat ett system för alkoholtester i Västra Götaland. Nu införs systemet i hela landet. Systemet kontrollerar att tågförarna är nyktra inför varje skift.

När föraren kommer till arbetsplatsen identifierar personen sig med legitimation och blåser mot en sensor. Tack vare att ingen fysisk kontakt sker med apparaturen krävs ingen manuell hantering utan kontrollen sker helt automatiskt.

Systemet installeras i SJ:s depåer under våren.

– Det ersätter de slumpmässiga prov som vi hittills har gjort, säger Tobbe Lundell, presstrateg på SJ, i ett mejl till Accent.

EVA EKEROTH

Dålig evidens för medicinsk cannabis

NARKOTIKA Från 1 januari 2018 kommer danska ryggmärgspatienter att kunna få medicinsk cannabis utskrivet. Det har danska läkemedelsstyrelsen beslutat. Men det vetenskapliga underlaget för beslutet är svagt, vilket uppger en del forskare. Det skriver Videnskab.dk.

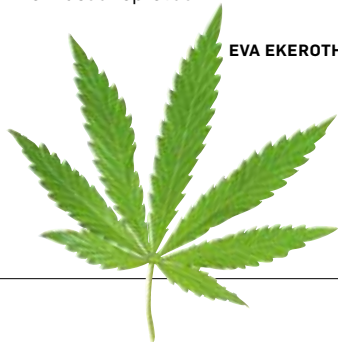
Enligt en amerikansk genomgång från National Academies of Sciences har endast tre av alla engelskspråkiga studier visat på någon som helst effekt av medicinsk cannabis på ryggmärgspat-

tienter. Det handlar om små effekter på smärta och muskelstivhet, men resultaten är osäkra.

Danska forskare har en längre tid efterlyst mer forskning. Enligt Videnskab.dk visar erfarenheter från Holland att patienter kan få positiva effekter utan biverkningar om de får låga doser.

Många forskare anser ändå att det är oetiskt att förskriva medicin till patienter innan man känner till vilka konsekvenser behandlingen kan få för patienterna på lång sikt. De ifrågasätter också om det

verkligen är patientens subjektiva upplevelse som ska avgöra om ett läkemedel ska ges. Andra menar att det är oetiskt att inte ge ett läkemedel som kan fungera även om det är oprövat.

EVA EKEROTH

Samuel Somo...

... som den 2 maj tillträder tjänsten som generalsekreterare på UNF.

Hur känns det?

– Helt galet och jättespännande! Jag kom in i nykterhetsrörelsen via UNF som 13-åring i Jönköping. Sedan har jag jobbat för NBV och IOGT-NTO. Det känns fint att vara tillbaka där allt började.

Vad betyder UNF för dig?

– UNF har betytt massor. Jag gick med efter att ha bjudits på gratis fika och upptäckte att det passade mig perfekt. Jag kände mig sedd och hörd och accepterad för den jag är. UNF har lärt mig nästan allt som jag har nytta av i mitt yrkesliv.

Varför är du rätt person att leda UNF?

– Jag har en bred bakgrund och erfarenhet inom nykterhetsrörelsen och ett stort kontaktnät. Och så är jag jättekäckt peppig och entusiastmerande.

Hur vill du utveckla UNF?

– Jag vill hitta vändpunkten i den nedåtgående medlemsspiralen och få ungdomarna att hitta sitt engagemang. Svenska 15-åringar dricker allt mindre, så nu gäller det att få med dem på banan. Min önskan är att alla högstadieelever ska känna till UNF.

Vilka andra utmaningar står du inför?

– Det är viktigt att vara modig och anpassa sig efter trender för att locka fler medlemmar. Samtidigt får vi inte bli för populistiska och vända kappan efter vinden. Det kan vara en svår balansgång och är en utmaning.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Göteborg Centrum vill erbjuda anhängvård i samarbete med IOGT-NTO.

Stöd till medberoende

Den nya förening i Göteborg som ska jobba för medberoende vuxna och barn har nu säkrat delar av sin finansiering via Göteborgs stad.

IRÖRELSE I höstas berättade Accent om planerna på att starta projektet *Ett gott liv*, som är tänkt att hjälpa medberoende familjer i Göteborgstrakten. Stadsdelen Centrum i Göteborg har nu sagt att man ska gå in och stötta projektet med omkring 100 000 kronor. Det handlar inte om ett bidrag, utan om ett idéburet offentligt partnerskapsavtal, IOP. – Men vi har inte totalfinansiering än utan väntar fortfarande på vad rörelsen tycker, säger initia-

tivtagaren Jan Linde, distriktsordförande i Göteborg Bohuslän.

Samarbetet mellan IOGT-NTO och stadsdelen inleddes när Jan Linde och Ingvar Gunnarsson, sektorchef för individ och familjeomsorg på stadsdelen Centrum, träffades på en workshop om missbruksvård i höstas.

– Vi på stadsdelen har ju ett uppdrag att erbjuda anhängvård till våra invånare, men det har varit svårt utan pengar.

Men när stadsdelen i början av

året tilldelades en halv miljon kronor att fördela mellan olika projekt fanns *Ett gott liv* med i tankarna.

Ett IOP-avtal kan slutas mellan en ideell organisation och offentlig sektor när det finns ett gemensamt intresse och avtalet inte påverkar en befintlig marknad.

Vad som händer med finansieringen efter 2017 är oklart.

– Kan vi visa att detta är värdefullt för centruborna så hoppas vi att politikerna skjuter till mer pengar. Självhjälpsgrupper för anhöriga har tidigare visat sig ha ett stort värde och även samhälls-ekonomiskt goda effekter, säger Ingvar Gunnarsson.

JENS WINGREN

Tanzania mobiliserar mot droger

POLITIK Tanzanias regering har beslutat att det från och med mars i år är förbjudet att sälja portionsförpackad sprit.

– Det är förstuds positivt att regeringen har tagit beslutet att förbjuda portionsförpackningarna. Men tyvärr spelar det i händerna på alkoholindustrin som nu kommer att kunna öka sin försäljning av sprit på flaska, säger Johan

Sundqvist, regionchef i Östafrika.

Parallellt med den nya lagstiftningen har regeringen i Tanzania även deklarerat krig mot narkotika. För att komma tillrätta med problemen plockar man nu in brukarna, för att via dem försöka få tag i andra som befinner sig högre upp i försäljningshierarkin.

– Det som i själva verket händer är att man kastar brukarna i fäng-

else – och även tar in regimkritiker. Då handlar det ju även om andra saker. Men i grunden finns det en vilja att ta tag i problemen och det är bra, säger Johan Sundqvist och tillägger:

– Nu jobbar vi på IOGT-NTO i Östafrika aktivt för att möta upp de nya lagarna och hjälpa till så att utvecklingen går i rätt riktning.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Glasklart om alkohol

I juni lanseras IOGT-NTO-rörelsens nya satsning Glasklar. En insamlingskampanj som ska bygga på människors egna berättelser.

I RÖRELSE Konceptet för kampanjen är helt nytt och bygger på människors erfarenheter och berättelser om alkohol.

– Vi vill prata med människor, snarare än att gå ut och säga hur det är. Det kan exempelvis handla om berättelser från barn eller anhöriga eller från kollegor på en arbetsplats. Tillsammans ska de skapa en bild av hur det ser ut bland svenskarna i dag, hur tankarna går kring alkohol och dess konsekvenser. Vi vill få folk att engagera sig och bilda opinion, säger Natasha Jevtic Esbjörnsson,

Natasha Jevtic Esbjörnsson.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

insamlingsansvarig på IOGT-NTO.

Information om hur man kan lösa de problem som uppstår i alkoholens kölvatten, men också hur man som enskild kan bidra ekonomiskt till exempelvis barnverksamhet, kommer att tas fram.

Insamlingskampanjen lanseras efter Folknykterhetens vecka och de berättelser som man lyckas

samla in i förväg kommer att hamna i ett flöde på sociala medier. Därefter är förhoppningen att fler ska haka på och vilja dela med sig av sin berättelse. Man går in på kampanjsidan och skriver där, anonymt om man så önskar

Kampanjen ska vara återkommande och den första lanseras till sommaren, då med fokus på verksamhet för barn och unga.

– Senare kan kampanjen ha exempelvis alkohol på arbetsplatsen eller anhöriga som tema, säger Natasha Jevtic Esbjörnsson.

Hon berättar att insamlingskampanjens syfte är att samla in pengar till rörelsen, men också att påverka, få fler att engagera sig samt stärka IOGT-NTO-rörelsens varumärke.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Kanada legaliserar cannabis

NARKOTIKA Nu kommer uppgifter om att Kanada ska legalisera cannabis från den 1 juli 2018. En kommission har utrett hur legaliseringen kan genomföras och det officiella förslaget förväntas komma i mitten av april. Enligt de uppgifter som CBC tagit del av kommer lagförslaget föreslå en åldersgräns på 18 år.

Kommissionen föreslår att privatpersoner ska få inneha upp till 30 gram cannabis och odla fyra plantor i hemmet. Cannabis-konsumtion ska tillåtas i specifika lokaler och cannabisprodukter ska inte få blandas med alkohol, tobak, nikotin eller koffein enligt förslaget.

JENS WINGREN

Svenska brukarföreningen hotas av konkurs

I RÖRELSE Brukarföreningens riksorganisation har under de fyra senaste åren tagit emot minst sju miljoner kronor från bland annat Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Men nu rapporterar Sveriges television om en revisionsrapport som tyder på stora brister.

Folkhälsomyndigheten, som beställt revisionsrapporten, vill att Brukarföreningen ska betala tillbaka en miljon kronor. Samtidigt har de anställda inte fått ut sina löner sedan november och flera av dem har nu begärt föreningen i konkurs.

JENS WINGREN

42%

är vin av den alkohol som svenskarna dricker när man översätter till ren alkohol.

KÄLLA: CAN

FOTO: JENS WINGREN

BILDEN

Mindre sprit. Utvecklingen av den totala alkoholkonsumtionen är relativt stabil, men enligt CAN har konsumtionen av vodka, whisky och andra spritsorter minskat med 24 procent det senaste decenniet.

KOMMENTAREN

Narkotikadebatten måste bli saklig!

För en tid sedan krävde elva personer i ett upprop att alla som riskerar att bli vittne till en överdos ska få tillgång till Naloxon; en medicin som kan rädda livet på den som tagit en överdos.

Upproret i sig är inget sensationellt, det märkvärdiga är vilka som undertecknat det. Där finns personer från organisationer som traditionellt anses stå på motsatta sidor i narkotikadebatten. I den här frågan är man dock eniga och gör gemensam sak. Det är ett utmärkt initiativ – men är det inte så det alltid borde vara?

Alla som är engagerade i narkotikapolitik vill undvika att människor fastnar i beroende, blir sjuka eller dör av droger. Däremot finns det många olika åsikter om hur vi ska nå dit.

Några få sätter individens frihet så högt att de tycker att alla ska få använda vad de vill, i vilken utsträckning de vill. Den andra ytterligheten är de som vill spärra in, eller till och med döda (till exempel Filippinernas president Duterte) människor som använder narkotika. Ingen av dessa ståndpunkter förekommer i den

seriösa narkotikapolitiska debatten i Sverige. Trots det bidrar många, kanske de flesta av oss, till att försöka peta in "motståndarna" i ett av de två extrema hörnen.

Hur vore det om vi kunde sluta med det och dessutom sluta låsa oss fast i ideologiska övertygelser, så att vi i stället kan ta till oss nya rön och, ibland, byta ståndpunkt?

EVA EKEROTH

FOTO: SEIER/Flickr/CC BY 2.0

Alkohol kostar mer än det smakar

Minskad alkoholkonsumtion ger minskade intäkter från alkoholproduktionen, men samhället tjänar ändå på att människor dricker mindre.

ALKOHOL Institutet för alkoholstudier i Storbritannien har gjort en genomgång av hur minskad alkoholkonsumtion påverkar brittisk ekonomi. Rapportens författare visar att man på god grund kan anta att nationen får ekonomiska vinster av att folk dricker mindre.

Storbritannien är en stor producent av alkohol. Både öl- och whisky-industrin producerar för såväl den inhemska marknaden som för export. Industrin bidrar med inte mindre än 46 miljarder pund per år, vilket är 2,5 procent av den brittiska nationalinkomsten. På grund av minskad konsumtion och att människor dricker mindre på pubar och i barer, och i stället handlar alkohol i butiker, har intäkterna minskat med fem procent mellan 2004 och 2014.

Destillerier och bryggerier har numera mekaniserat produktionen kraftigt vilket lett till att färre är sysselsatta i industrin. De flesta som får sin inkomst av alkohol arbetar i stället i lågt betalda yrken i pubar, klubbar eller barer. När konsumtionen sjönk försvann ett stort antal deltids- och timanställda, medan däremot antalet heltidsanställda i pubarna ökade med sju procent mellan 2009 och 2014.

Alkohol bidrar å andra sidan till en stor del av frånvaron från arbetsplatserna, och hela 28 procent av britterna har någon gång gått till jobbet med baksmälla. De flesta tror att det påverkat deras produktivitet.

Alkohol orsakar också förtida död. I Storbritannien svarar alkohol för 16 procent av de förlorade åren i arbetslivet. Alkohol leder också till brottslighet och står till exempel bakom hälften av all våldsbrottslighet. Det är svårt att göra säkra beräkningar för den typen av kostnader, men uppskattningar har gjorts som visar att det rör sig om mellan 21 och 52 miljarder pund.

Ska skadorna kopplade till alkohol minska krävs en minskad alkoholkonsumtion.

Studier från USA visar att arbetslösheten kan minska när konsumtionen minskar och att en minskad alkoholkonsumtion med tio procent ger en ökad inkomst per capita med 0,4 procent.

Vilka politiska åtgärder som vidtas kan dock påverka det ekonomiska utfallet. Till exempel kommer minimipriser att starkt påverka butikernas försäljning, men knappast ha någon inverkan på krogar, pubar och barer.

Eftersom många anställda på serveringsställen har låga löner kommer den planerade höjningen av minimilönen att leda till höjda priser på uteställen men inte butikspriserna.

EVA EKEROTH

Slöjkupp får tummen upp

IOGT-NTO-medlemmen Göran Mårtensson är nöjd över att hans slöjbärande skapat diskussion.

Göran Mårtensson gick till jobbet på IOGT-NTO:s kamratstöd i Norrköping iklädd slöja – för att visa solidaritet med kvinnor i hijab.

I RÖRELSE Många ögonbryn höjdes när Göran Mårtensson på kamratstödet i Norrköping valde att utföra sitt jobb iklädd hijab – eller slöja. En del skrattade. Men när han förklarade varför möttes han mest av positiva reaktioner. Bakgrunden är ett domslut i EU-domstolen, där kvinnor i Belgien och Frankrike har blivit av med jobbet då arbetsgivaren inte tillåtit dem att bära hijab.

För Göran Mårtensson, som genom sitt arbete träffar många somaliska och arabiska kvinnor som bär huvudduk, var nyheten en besvikelse.

– Vi på kamratstödet jobbar med integration och när jag hörde

talas om domen kände jag att jag ville göra något, säger Göran Mårtensson, som inte förstår varför det skulle vara ett problem att jobba i slöja.

– Det fungerar på de flesta arbetsplatser och jag utförde mitt jobb precis lika bra med slöja som utan. Mitt mål var att väcka debatt och skapa diskussion kring ämnet och det har jag ju lyckats med!

Reaktionerna blev enorma. Media har stått i kö för att uppmärksamma Göran Mårtenssons tilltag och muslimska kvinnor har tackat honom. Även IOGT-NTO har tackat honom med en gåva och på Facebook har många gillat.

Även om de flesta reagerat positivt har han också fått en del nättroll på halsen.

– Men jag bryr mig inte. Jag är jättenöjd över att det har blivit en diskussion.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Där möjligheter föds

Ganska ny kurs!

Ledarutbildning på distans

Vår ledarskapskurs är verksamhetsnära och ger dig de rätta verktygen för att omsätta dina kunskaper i en praktisk verksamhet och att lyckas i ditt ledarskap. Kursen är på halvfart och distans och går att kombinera med allmän linje.

Allmän linje

Gör klart gymnasiet eller förbered dig för din drömutbildning

Wendelsbergs allmänna linje förbereder dig för högre studier på universitet, högskola eller på andra utbildningar på t ex yrkeshögskola. Du väljer mellan sex inriktningar: **Kultur/drama, samhället, människan, naturen, världen och ledarskap.**

Teaterlinje

Wendelsbergs teater & skolscen är både en kvalificerad teaterutbildning och en arbetande teater. På skolscenen utbildar vi dig för ett kommande yrkesliv inom teater. Wendelsbergs teater ger alla elever tillfälle att pröva erfarenheterna från utbildningen på en helt vanlig teaterpublik.

Läs mer på vår hemsida, eller varför inte besöka oss på riktigt?

**Wendelsbergs
folkhögskola**

En del av IOGT-NTO-rörelsen

wendelsberg.se

FOTO: OTA PHOTOS/FILICKR/CC BY 2.0

Fondsparande ger pengar till IOGT-NTO

RÖRELSE För sex år sedan tog God fond över förvaltningen av IOGT-NTO:s och Missionskyrkans Eldsjälfonder. Målet var effektivare förvaltning och mer pengar att dela ut. Och så har det blivit.

– Eldsjäl hade stora planer, men tyvärr hade bolaget inte lyckats nå den nivå i kapitalet som krävdes för att få lönsamhet i verksamheten, säger Peter Roland, vd i God fond och God dryck.

Cirka 1 600 sparare, privatpersoner och föreningar, har följt med från IOGT-NTO:s Eldsjälfonder, och tillsammans sparar de 160 miljoner kronor. Det totala sparandet i fonden uppgick till 988 miljoner kronor det senaste månadsskiftet.

– Till och med 2016 har IOGT-NTO fått 824 659 kronor av God fonds vinst. Samtidigt har fondavgiften genererat ytterligare 1 828 386 kronor, pengar som delats mellan IOGT-NTO och Missionskyrkan, säger Peter Roland.

God fond startades 2009 av stiftelsen Good Cause. Det finns inget privat vinstintresse; vinsten går till bolagets sju välgörenhetspartners: IOGT-NTO, Barncancerfonden, Hand in hand, Läkare utan gränser, Rädda barnen, SOS barnbyar och Stockholms stadsmission.

ULRICA AMBJÖRN

FOTO: PHALINN OOI/FILICKR-CC BY 2.0

Bristande information om plötslig spädbarnsdöd

Om mamman druckit alkohol ökar risken att ett spädbarn dör. Trots det informeras inte svenska föräldrar. Nu kan det bli ändring.

ALKOHOL När rekommendationerna att låta spädbarn sova på mage togs bort minskade antalet barn som dog av plötslig spädbarnsdöd i Sverige från över 100 per år till ca 15–20. Trots det är plötslig spädbarnsdöd fortfarande den vanligaste orsaken till att små barn dör.

En av riskfaktorerna för plötslig spädbarnsdöd är alkohol. Av en internationell studie, publicerad i British medical journal 2013:3 framgår att risken för plötslig spädbarnsdöd ökar fem gånger om mamman druckit två glas alkohol eller mer det senaste dygnet.

Om barnet delar säng med en mamma som druckit ökar risken kraftigt, särskilt om barnet är litet. Vid två veckors ålder är risken närmare 90 gånger högre än om mamman inte druckit och barnet sovit i egen säng.

Trots att alkohol kan medföra ökad risk, större än att sova till-

sammans med barnet, avråds föräldrar från att sova med barnet, men inte från att dricka.

– Vi har inga rekommendationer om alkohol för att undvika plötslig spädbarnsdöd även om det finns studier som visar att finns det alkohol med i bilden så ökar risken, säger Kerstin Nordstrand.

På vilket sätt alkohol ökar risken är osäkert.

– Det beror antagligen på omsorgsbrist, att man har sämre koll på läget om man är påverkad. Man sover djupare och märker kanske inte heller om man lägger sig över barnet ifall man delar säng, säger hon.

Kunskapen är inte ny. Redan 2010 publicerade tidskriften Addiction en artikel där en studie presenteras som visar att antalet fall av plötslig spädbarnsdöd ökar på helger och är som högst på nyårsafton, en kväll då alkoholkonsumtionen är som högst.

I USA presenterades i november förra året nya råd där man påtalar att föräldrarna bör undvika alkohol och illegala droger, särskilt om de delar säng med barnet. Varför inte i de svenska?

– Det stämmer att alkohol inte finns med bland råden, men läser man foldern så står det tydligt i bakgrundstexten till rådet om att inte sova i samma säng, att risken ökar avsevärt om föräldrarna druckit, säger Göran Wennergren, senior professor på avdelningen för pediatrik vid Göteborgs universitet och Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus, som deltagit i den expertgrupp som arbetat fram råden.

Han håller dock med om att alkohol borde fått en egen punkt.

– Alkohol är en egen riskfaktor även om risken ökar mångdubbelt om man dessutom sover med barnet. Vi reviderar råden regelbundet och det är troligt att vi tar med alkohol nästa gång, säger han.

Han anser att det borde vara ett generellt råd att man inte ska ha hand om bebisar när man har druckit alkohol.

EVA EKEROTH

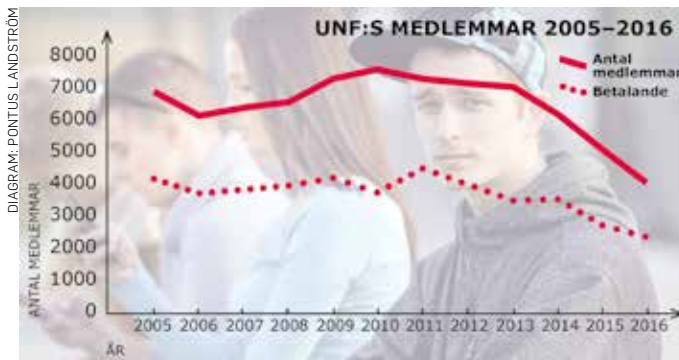
Lägsta medlemsantalet någonsin i UNF

UNF har nu 4 064 medlemmar. Det är det lägsta medlemsantal som organisationen någonsin haft. Men Max Johansson, vice förbundsordförande, är inte orolig.

RÖRELSE I början av förra året skrev Accent om att UNF har tappat många medlemmar. Redan då sa förbundsstyrelsens vice ordförande Max Johansson att han inte var orolig, och förbundsstyrelsen skulle lägga resurser på att lösa problemet. Men under 2016 minskade UNF ändå med 1 007 medlemmar.

Varför?

– Jag tror inte vi har haft de strukturer som vi behöver ha för att få medlemmar att stanna. Det

är medlemmar som aldrig riktigt har kommit in i verksamheten som försvinner, säger Max Johansson.

Han menar att arbetet som görs nu är långsiktigt och därför gäller det att inte få panik över att medlemssiffrorna är låga.

– Det känns så klart skittråkigt. Men jag är inte jätteförvånad. Det

här var något jag räknade med och jag tror också att medlems-siffrorna kommer att öka rejält så småningom.

Max Johansson säger att den nya taktiken är att skifta fokus.

– Vi skiftar fokus från att bara värva och få in medlemstalongen till att få in den nya medlemmen

FOTO: PRESSBILD

i organisationen och få personen att engagera sig. När vi har värvat någon så följer vi också personen hela vägen så att de ska känna att deras engagemang har betydelse i organisationen.

ANGELICA OGLAND

KALLELSE TILL IOGT-NTO:s KONGRESS 2017

FÖRBUNDSSTYRELSEN KALLAR i enlighet med § 2:2 i stadgarna till ordinarie kongress i Karlstad den 28 juni–2 juli 2017.

KONGRESSEN ÖPPNAS onsdag den 28 juni kl 14.00 och ombuden förväntas vara på plats. Därefter startar arbetet i beredningsgrupperna. Ombudsskola startar den 28 juni kl 16.30 på Karlstad CCC, Tage Erlandergatan 8 A, Karlstad.

FÖRHANDLINGARNA STARTAR torsdag den 29 juni kl 08.30 och avslutas söndag 2 juli kl 13.00.

MÖTESRÄTTIGHETERNA REGLERAS AV § 2:5 i stadgarna. Varje medlem i IOGT-NTO-rörelsen har när-varo- och yttranderätt vid kongressen.

Stockholm i januari 2017

Peter Moilanen
Generalsekreterare

Punk(k)ungen har hittat hem

I dag är Niclas Nilsson en välbetald IT-chef som gillar heminredning. Men minnet av åren som ilsken punkare och hemlös lever kvar.

TEXT MAJKEN ÖST-SÖDERLUND FOTO JONAS MALMSTRÖM

Niclas Nilssons handslag är kraftigt. Han bjuder mig att kliva in i lägenheten som ligger i närheten av Globen i Stockholm. Han och sambon Pernilla Larding gillar formgivning och design. Det märks. Att Niclas Nilsson numera är IT-teamchef med god lön märks också. Däremot är det svårare att upptäcka den hemlöse, ilskne punkaren. Niclas Nilsson skrattar och drar med handen över det rakade huvudet och konstaterar att de dubbla tuppkammarnas tid är över. Men musiken finns kvar i hans liv. Samma punkmusik som var hans räddning men också blev hans fall då han 17 år gammal hamnade utanför socialens trygghetsnät och blev bostadslös.

– Fast vi spelar inte längre med en gaffel och slår på strängarna, säger han och smeker sin blankpolerade gitarr.

Det finns ett tydligt då och ett nu i Niclas Nilsson liv. En Nizze och en Niclas. Men det var först då han lät båda sidorna av sig

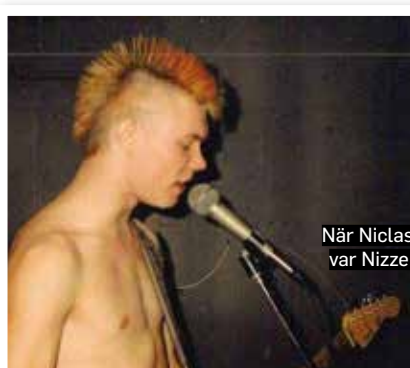

FOTO: PRIVAT

själv komma fram som han fick ordning på sitt liv. Och när han slutade supa förstås.

– Det är märkligt att jag inte blivit alkoholist eller fastnat i tyngre droger så mycket som jag har druckit. Whisky var det enda som bet mot kylan och skammen. Jag drack en flaska nästan varje dag.

Det värsta av allt var att bli upptäckt i en portuppgång och bli utkörd.

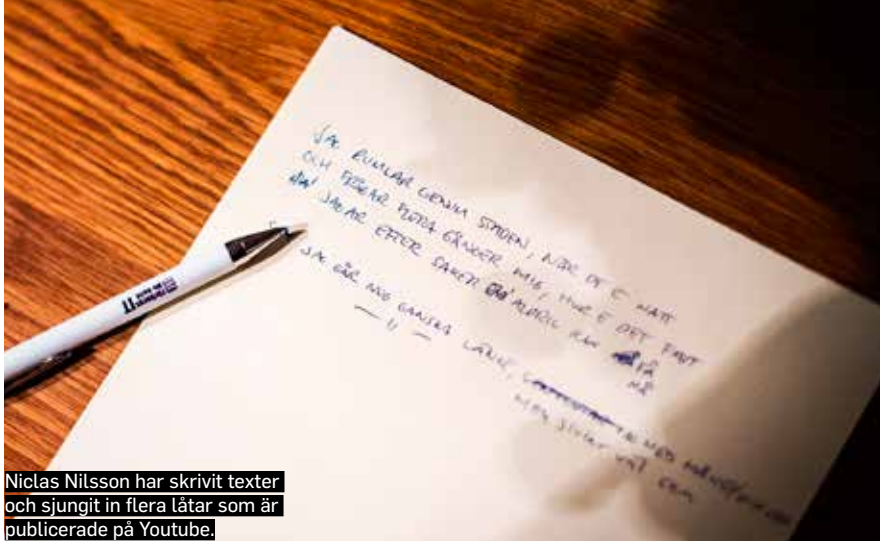
Hygienien skötte han på offentliga toaletter.

– Jag var alltid fuktig. Det gick att tvätta sig under vattenkranen och få tag i tvål. Men det är ingen höjdare att kränga på sig skitiga kallingar utan att ha någon möjlighet att torka sig först.

Bröd och rakost var hans husmanskost. Han tiggde pengar för att få ihop till bröd, rakosten snodde han i oövakade ögonblick. I övrigt gick pengarna till whisky och till punkkonserter.

Men hur kan en kille, född i slutet av 1960-talet i välfärdens Sverige hamna på gatan? Och hur lyckas han ta sig därifrån och bli en medelklassig snubbe, med bra lön, insatslägenhet och designmöbler?

Niclas Nilsson berättar att han i stort sett inte minns något av tonåren. Från att

Niclas Nilsson har skrivit texter och sjungit in flera låtar som är publicerade på Youtube.

han var 13 år tills han blir 21 år finns bara fragment av minnen, resten har försvunnit i en dimma av alkohol, ilska och självdestruktivitet.

Som barn blev han mobbad. Han och hans yngre bror bodde med sin mamma, pappan försvann innan brodern ens var född. Det var ont om pengar och de flyttade ofta, i perioder bodde mamman ihop med någon man, men oftast kämpade hon ensam för sin och barnens överlevnad.

– Jag var osäker och blyg och ett lätt offer för mobbare. Det var inte bara verbala trakasserier. Fler gånger åkte jag på gruppspö. Till slut försökte jag göra mig osynlig, men ju mer jag kröp ihop och visade mig osäker, desto mer stryk fick jag.

I sjuan hände någonting. Han fick en kompis. Tillsammans brukade de snatta godis och folköl i affären. Med alkohol i kroppen blev han gladare, modigare och glömde för en stund allt som var svårt. Men i praktiken var allt förstås som vanligt. Han var precis på väg att få spö av en äldre kille då det hände något i hans huvud.

– Det var som om jag befann mig i en stor boll. Det var helt överkligt. Jag har aldrig vare sig förr eller senare varit så galen av ilska.

Vreden som hade samlats i den lilla kroppen kom ut som en våldsam explosion.

– Med någon form av urkraft flög jag på killen, fick ner honom på marken, tog struhtag och tryckte knät mot hans strupe. Hade inte en lärare kommit hade jag dödat honom. Det fanns ingen som helst spärr hos mig, jag var rasande.

Från att ha varit skolans hackkyckling beskriver Niclas Nilsson hur han på ett ögonblick blev fruktad.

– Jag insåg att jag fått makt. Efter det var det ingen som rörde mig. Jag lydde inga regler. Jag behövde inte ens slåss, det räckte med att jag tittade på folk med fast

blick så gjorde de som jag önskade.

Lärarna och mamman stod handfallna. Den lille, blyge pojken började klä sig i nitar och trasiga jeans, kallade sig punkare och hade sockervatten eller raklödder i håret så att han kunde ställa det rakt upp i en kaxig kam. I punken hittade han en subkultur som passade honom: Ilskan, utanförskapet och kreativiteten fick äntligen utlopp. Men med punken följde för hans del även också alkohol, normlöshet och provokationer mot vuxenvärlden.

När Niclas Nilsson hamnade på Danderyds barnpsykiatri slog han sönder allt som kom i hans väg. Han minns inte att han någon gång kände sorg eller saknad. Allt var avstängt – förutom ilskan.

Niclas blev Nizze, som sjöng i punkband, hamnade på ungdomsvårdsskola, hade ihop det med olika tjejer, rymde så ofta han kunde från allt som samhället försökte "tämja" honom med. Till slut hade han lyckats bryta all kontakt med de sociala myndigheterna. Då föll han. Hårt. Utan bidrag och med en sista strimma av stolthet som hindrade honom från att ta kontakt med vänner och anhöriga var hemlöshet hans enda alternativ.

Kanske hade Nizzes liv slutat där om inte Therese hade kommit in i bilden. En tjej som gillade punk, men som var helynkterist och som hade en pappa som såg igenom fasader av ilska och trots.

– Han bad mig kamma ner tuppkammen och komma och hjälpa honom på jobbet. Efter några månader fick jag nyckeln till lägenheten där han och Therese bodde.

Den där nyckeln och allt den stod för blev vändpunkten.

– Tillsammans med Therese blev det inga spritfester, vi fick ganska snart en dotter, April, och sedan följde två döttrar till. Jag som aldrig hade haft en far ville

vara en närvarande pappa och ge mina barn allt det där som jag själv inte fått.

Han blev erbjuden ett jobb som hade med IT att göra och ganska snart insåg både han och hans kunder att han hade talang. All den kreativitet och rastlöshet som han tidigare ägnat åt självdestruktivitet kanaliserade han nu i jobbet. Han blev snabbt en ansvarsfull trebarnspappa som tjänade rejält med pengar.

Men det fanns ett glapp mellan den destruktive punk-Nizze och den propre Niclas som erövrade allt högre positioner i den lukrativa IT-branschen.

– Jag försökte vara perfekt. Kontrollera allt, hinna allt, kunna allt.

Till slut gled identiteterna allt längre isär och Niclas gick rakt in i väggen. Relationen med Therese tog slut och det blev lite "stökigt" – som jag snart lär mig är ett standarduttryck i Niclas vokabulär för de

Fakta. Niclas Nizze Nilsson

Familj: Sambo, 9-årig son, tre vuxna döttrar och ett barnbarn.

Ålder: 49 år.

Yrke: IT-teamchef, har utvecklat en molntjänst.

Bor: Nybyggd trea i Blåsut.

Intresse: Spelar punkmusik i bandet *The Dead Pollys*, och visor med *Eldinger*.

situationer när nykterhet övergår i alkohol och det rationella tänkandet förvandlas till självdestruktivitet.

Efter flera år som sjukskriven och några år med socialbidrag träffar han Lotta som är mamma till hans yngste son Loke. Men inte ens ett barn till får honom riktigt på banan. Relationen spricker – som så många gånger förr. Någonstans där träffar han den andra kvinnan i sitt liv

som är spik nykter.

Pernilla Larding, som mest suttit i köket under intervjun, kommer nu och sätter sig i soffan. Relationen har varat i åtta år. Hon och Lokes mamma är goda vänner, precis som paret har en god relation till döttrarna och deras mamma. Pernilla Larding delar Niclas Nilsson intresse för musik, och hon har producerat flera musikvideor som han gjort. Hon har uppmuntrat honom till att gå i terapi och att

inte förneka den ledsne och förtvivlade Nizze som en gång var hans enda identitet. Hon stöttar honom i att möta de rädslor som fortfarande kan komma över honom:

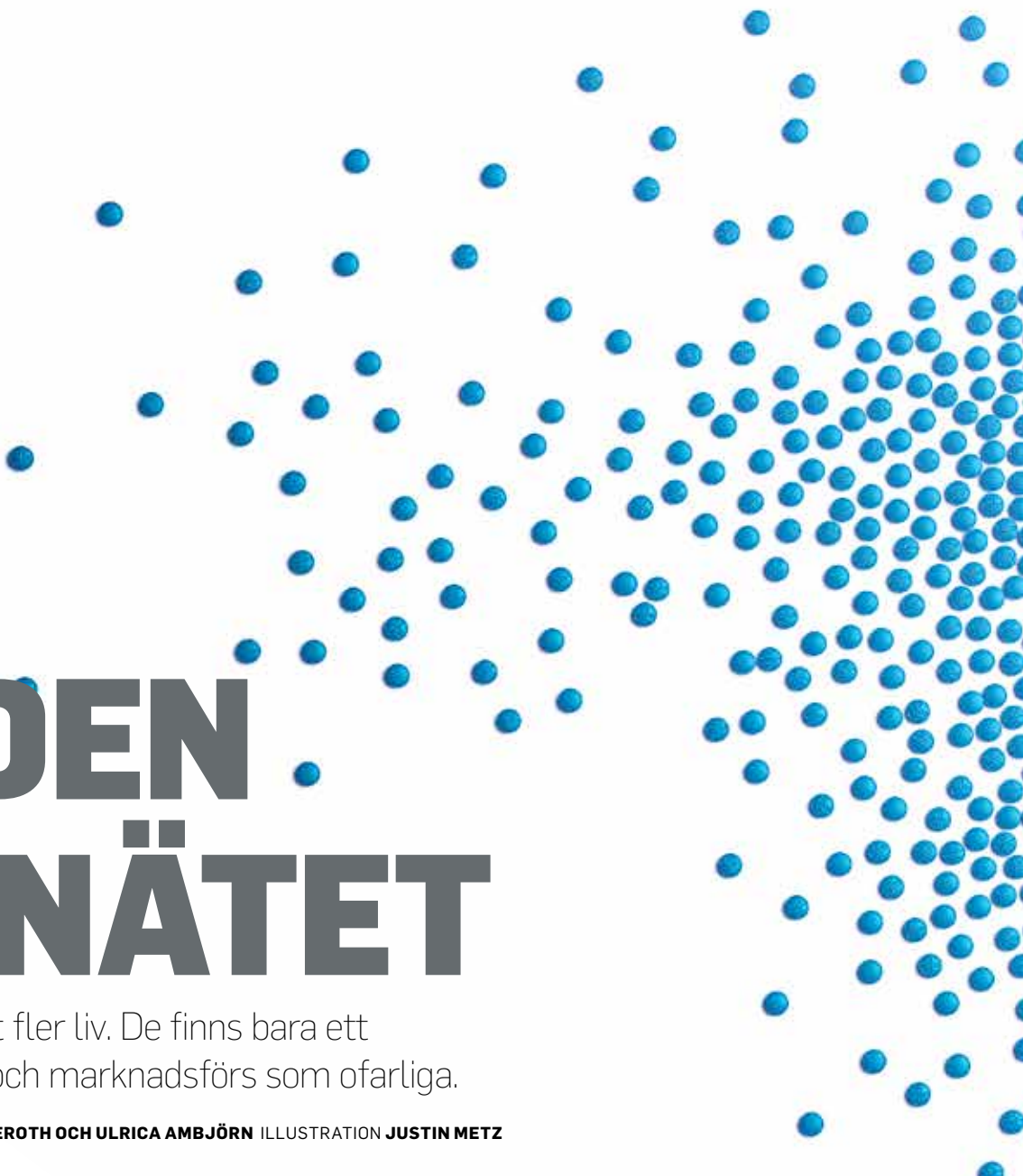
– Tillsammans med Pernilla är det naturligt att avstå från alkohol. Jag kämpar fortfarande för att bli en hel person. Ibland kan det komma över mig att jag inte är värd allt det här.

Han ser sig runt i det vackra hemmet. Han drivs av en önskan att betala tillbaka. Båda jobbar för olika projekt som stöder barn som har det svårt.

– Att se och våga möta blicken på alla som är hemlösa, som tigger, som är utsatta på olika sätt är livsviktigt. Ingen har rätt att se ned på någon. De bär sin skam själva, vi får inte ytterligare skambelägga den med vår bortvändhet. ■

"Jag försökte vara perfekt. Kontrollera allt, hinna allt, kunna allt."

NICLAS NILSSON

DÖDEN PÅ NÄTET

Nätdroger tar allt fler liv. De finns bara ett knapptryck bort och marknadsförs som ofarliga.

TEXT **JENS WINGREN, EVA EKEROTH OCH ULRICA AMBJÖRN** ILLUSTRATION **JUSTIN METZ**

Med nätdroger avses psykoaktiva substanser som ofta tillverkas i laboratorier och som marknadsförs och säljs på internet. De brukar benämnas nya psykoaktiva substanser, NPS.

Färska siffror från Rättsmedicinalverket visar att 130 personer dog med NPS i kroppen under 2016. 80 av dem hade varianter av fentanyl i kroppen.

– Nivån av NPS-positiva fall var i princip på samma nivå som för 2015, men andelen fentanyler är ju betydligt högre än 2015 då 36 fall med fentanyl hittades, kommenterar Gisela Pettersson, specialistläkare i rättsmedicin vid Rättsmedicinalverket.

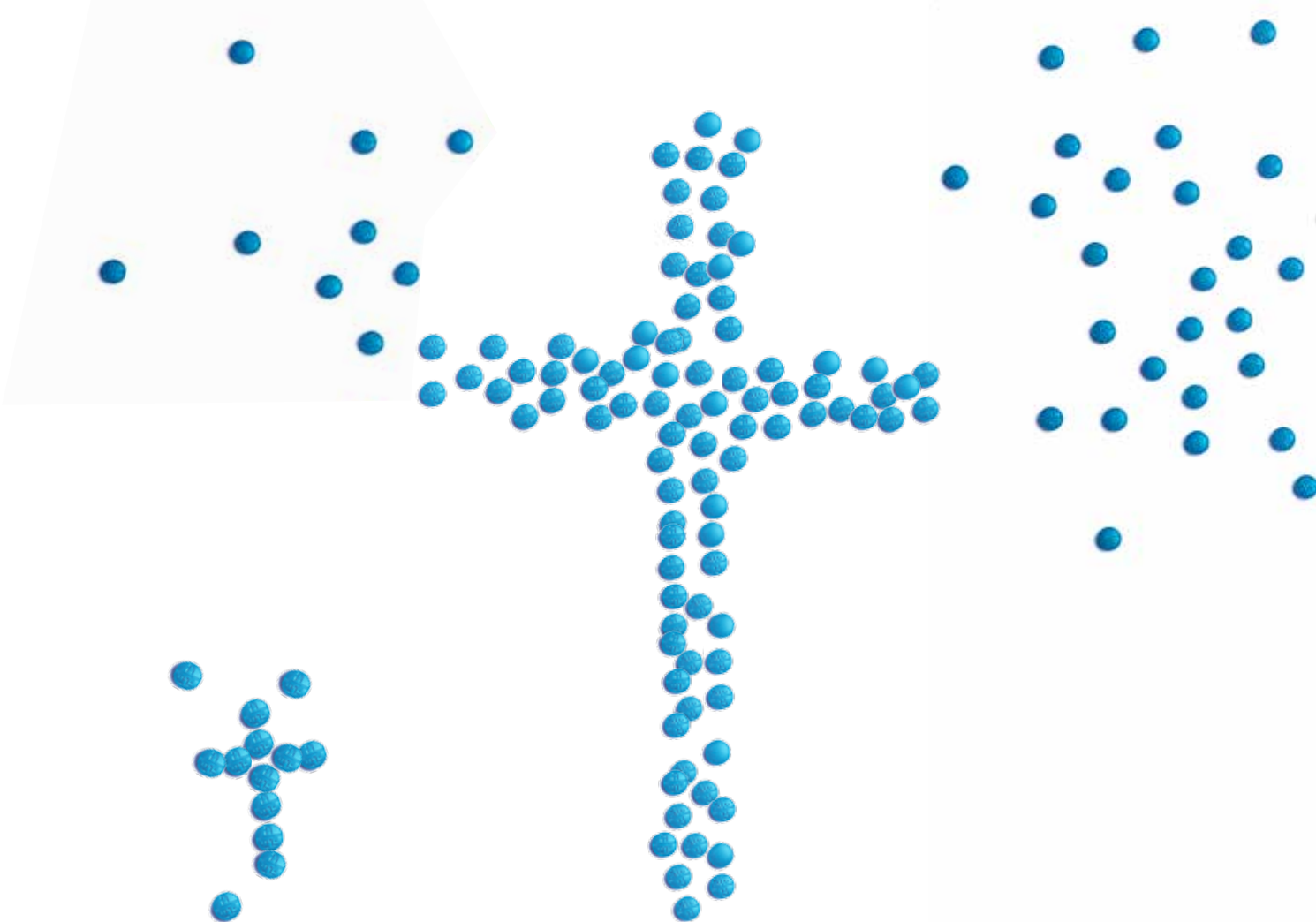
För åren 2007–2015 har Rättsmedicinalverket identifierat 388 dödsfall där den avlidna haft en eller flera nätdroger i kroppen. Det handlar bland annat om syntetiska cannabinoider (spice-varianter), centralstimulerande katinoner och syntetiska opioider. En stor andel av dödsfallen det senaste året är kopplade till olika varianter av fentanyl. Anmärkningsvärt är att en tredjedel av förgiftningsfallen inträffade under 2015. Gisela Pettersson, specialistläkare i rättsmedicin vid Rättsmedicinalverket, tror att detta främst går att härleda till att det under 2015 florerade potenta varianter av fentanyl på marknaden.

– Vi kan se ett stort kluster av dödsfall 2015 som vi tror kan kopplas till en variant som heter acetylfentanyl. Den varianten narkotikaklassades i januari 2016, men den har snabbt ersatts av nya preparat. Det är potenta och svärdoserade ämnen det handlar om, säger hon.

Droger som säljs via internet är svåra att komma åt. Drogerna tas fram i laboratorier och genom att ändra någon molekyl kan tillverkarna kringgå förbud snabbare än lagstiftningen hinner med.

Syntetiska cannabinoider som säljs under beteckningen spice har minskat under senare år, men istället har fenta-

nylpreparaten blivit vanligare. Fentanyl är en syntetisk opioid som kan vara hundra gånger starkare än morfin. Den senaste tiden har drogen blivit allt mer spridd i Sverige, inte minst på grund av att den är lätt tillgänglig via internet.

”Johanna”, en ung kvinna som Accent kommit i kontakt med, och som tidigare rökte spice inhandlat på nätet, berättar att flera i hennes umgängeskrets gick längre än vad hon gjorde, och att bruket efterhand blev mer än bara något som skedde på fester. En av hennes bekanta dog i föl.

– Då hade han börjat klippa små bitar av

fentanylplåster och röka, säger hon.

Fentanyl och varianter av substansen säljs via internet i form av nässprayer, pulver och tabletter med okontrollerat innehåll, och är väldigt svår att dosera.

Anders Helander, adjungerad professor i klinisk kemi vid Karolinska institutet, beskriver symptomen hos några fall som kommit akut till sjukhus efter att ha tagit nädroger, i det här fallet syntetiska opioider: andningsdepression eller andningsstillestånd, medvetlöshet och tre fall av plötslig dövhets, som är ett mycket ovanligt tillstånd.

– Det är främst unga män det handlar om. Det är de som utsätter sig för risken, säger han.

Risken att åka fast är enligt Anders Helander mycket liten.

– Skickar du tio paket över gränsen och tullen tar ett har du fortfarande nio kvar. Preparat som är under utredning får beslagas med hänvisning till förstörandedelagen, men det blir inga juridiska konsekvenser, säger han.

Även beroendevården har problem med de nya substanserna.

– Många vet att de kan ta de här drogerna utan att bli upptäckta, med vårdens mätmetoder, ifall de går i någon behandling där de förväntas vara drogfria.

Polisen ser allvarligt på utvecklingen och menar att fentanyl är livsfarligt. Enligt polisen är många av de ungdomar som överdoserat fentanyl tidigare okända för polisen.

– Vi behöver kunna lägga ner försäljningssajter snabbare, och så snart de

”Det är främst unga män det handlar om. Det är de som utsätter sig.”

ANDERS HELANDER

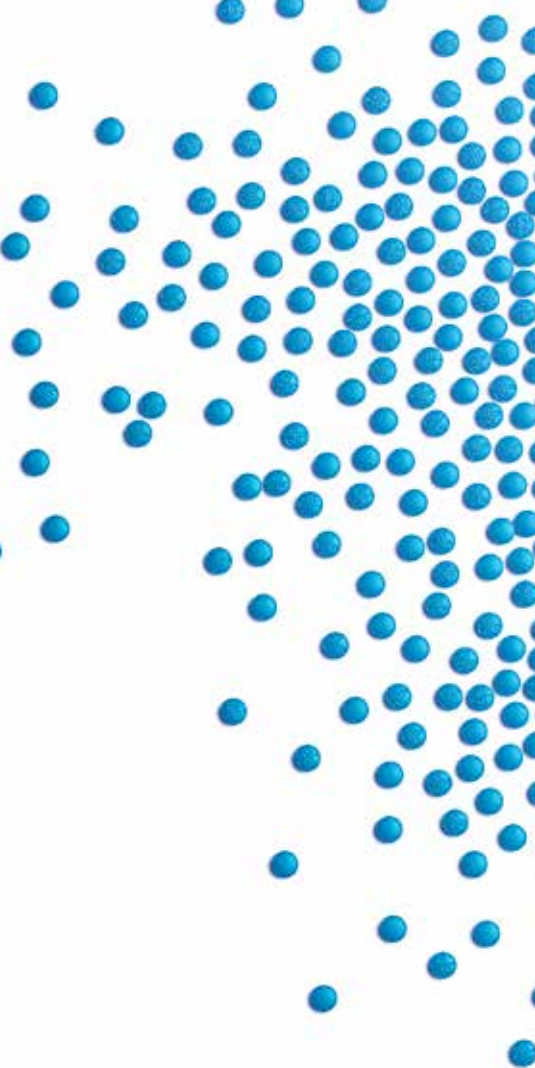

FOTO: ISTOCK

Så marknadsförs nätdrogerna

Den ofta kliniska utformningen av sajterna i kombination med detaljerade innehållsbeskrivningar ger en illusion av att produkterna är ofarliga.

Polisen beräknar att det finns ett 20-tal nätbutiker i landet som säljer droger. Varorna marknadsförs som ämnade för forskningskemi, inte sällan går de under benämningar som rökelse, badsalt eller växtnäring. Ofta finns en åldersgräns för inköp och diskret leverans utlovas. Här några exempel:

Vi på X förespråkar en ansvarsfull och säker användning av de produkter vi säljer. Vi har en stark tro på individens egna ansvar och förmåga att ta till sig den information och kunskap som krävs för säker hantering av produkterna vi säljer.

Vi säljer smart elektronik för diverse självtester där man själv lätt kan övervaka sina eller vänners vitala värden, vilket kan vara direkt avgörande i skadereduktionssyfte. Exempelvis blodtrycksmätare och syresättning/pulsmätare.

Beställningen läggs alltid i bubbelplast och påsar eller motsvarande för maximalt skydd. Inget utanpå avslöjar innehållet.

Du behöver en mejladress för att beställa. Ett mejlkonto går att registrera per personnummer, det går sen inte att byta mejladress så tänk efter noga vilket mejlkonto du registrerar dig med.

Alla produkter inom kategorin "Forskningskemikalier" säljs endast för forskningsändamål och får inte förtäras. Vi diskuterar ej användning, effekter, dosering eller svarar på medicinska frågor. Du som kund får själv bedöma samt ta ansvar för om du har tillräcklig kunskap och utrustning för att på ett säkert sätt kunna hantera våra produkter.

Vi utlovar inte att substans X ska ge Y-effekt utan det är dina egna föreställningar om produkten som krossas. Därför kompenserar vi inte heller om du som kund tycker att produkt x inte fungerade.

"Vi behöver kunna lägga ner försäljnings-sajter snabbare, och så snart de dyker upp."

STEWE ALM

dyker upp, kunna agera mot preparaten. Då har vi möjlighet att agera snabbare mot de här drogerna, säger Stewe Alm, narkotikaexpert på polisens nationella operativa avdelning (Noa), och ansvarig för Polisens och Tullverkets rapport Drogssituationen Lägesbild i Sverige 2013–2016, i en kommentar till rapporten.

"JAG FÖRLORADE MIN SON FÖR LÄNGE SEDAN"

Adrian Berglin blev bara 22 år. Han var en av de 80 svenskar som dog med nätdrogen **fentanyl i kroppen** 2016. Accent har träffat hans mamma Veronica Andersson.

TEXT **HANS P.A. KARLSSON** FOTO **ANNA RHENBERG**

Det var bara de två i familjen, Adrian och hans mamma Veronica. Veronica Andersson träffade Adrians pappa när hon var arton år. De bodde nära varandra på Hisingen i Göteborg, men hann aldrig flytta ihop. När hon blev gravid fick hon veta att pappan tog amfetamin. Hon bröt relationen, men kontakten fanns kvar, tills Adrian var 1,5 år. Då tog hans pappa sitt liv.

Adrians uppväxt präglades av ständiga aggressionsutbrott, i skolan råkade han ofta i slagsmål och telefonsamtalen från lärarna var återkommande. Till slut fick Veronica Andersson en kontaktfamilj en helg i månaden som avlastning, och när Adrian i sjätte klass bytte skola påbörjades en utredning som två år senare kom fram till att han hade aspergers syndrom

och adhd. Men då var det för sent. Adrian hade redan hunnit prova både alkohol och rökt hasch.

– Jag önskar att vi hade fått hjälp tidigare. Första gången jag fick reda på att han tagit droger var när en kompis till mig ringde. Hennes son hade erkänt att han och Adrian hade rökt tillsammans och senare berättade Adrian det själv för mig. Han upplevde att alla problem försvann när ruset kom, men om han hade fått hjälp och rätt medicin tidigare så hade han kanske inte provat det här, säger Veronica Andersson.

När det inte fungerade att läsa på gymnasiet började Adrian i stället att arbeta på ett lager, men han hade svårt att komma upp på mornarna. Han hade ont

"Som förälder har man ingen aning om att det är så tillgängligt."

VERONICA ANDERSSON

i kroppen eller kände sig sjuk. Diagnoserna som Adrian hade fått blev inte bara en förklaring till varför han mådde som han gjorde, de blev också en ursäkt för honom att fortsätta med olika droger, berättar Veronica Andersson.

– Man kan tycka att man borde se på någon när de är påverkade och Adrian var påverkad hemma ibland, men han var mycket på sitt rum, och ungdomar som tar droger blir väldigt duktiga på att manipulera. Han hade ju asperger och tonåren kan vara en orolig tid i sig, säger hon.

Gränsen nåddes en dag när Adrian var sexton år. Några år tidigare hade Veronica träffat en ny man och de hade två små barn. Något vardagligt sades vid köksbordet och plötsligt fick Adrian en snedtändning. Han slet åt sig en stor kniv och Veronicas Anderssons man tvingades skydda sig med hjälp av en barnstol. Adrian blev omhän-

dertagen enligt LVU, Lagen om vård av unga, på ett slutet behandlingshem.

Veronica Andersson hade passerat Brunnsparken i Göteborg och var på väg mot järnvägsstationen när hon fick se Adrian utanför köpcentret Nordstan. Efter en tid på det slutna behandlingshemmet hade han fått flytta till en öppnare institution, men därifrån rymde han direkt. Han var efterlyst och nu såg hon att han stod där borta. Hjärtat klappade i bröstet: Skulle hon gå fram till honom? Skulle hon ringa någon? Vem? Hon ringde till slut polisen och anmälde var Adrian fanns, men stannade inte kvar för att se när de hämtade honom.

Hon visste att han ofta drack alkohol och stoppade i sig andra droger han fick tag på, men så länge han var på behandlingshemmet kändes det tryggare. Den tryggheten försvann när Adrian fyllde arton. Han flyt-

tade till ett LSS-boende i Floda där han skulle få hjälp med vardagsstrukturen, att handla mat, att ta sin medicin och att städa. Personalen skulle där ha koll på vad han gjorde. Självt fick Veronica Andersson inget veta eftersom Adrian nu var myndig och inte ville att hon skulle få någon information. När hon försökte hälsa på blev hon inte insläppt.

– Jag sa att han alltid var välkommen hem till oss om han ville ha mat, men då måste han vara drogfri, jag ville inte att mina små barn skulle tycka att han var konstig. När han kom såg jag till att det inte fanns kontanter eller andra värdesaker framme för att inte utsätta honom för den frestelsen. Det var hemskt att tänka så.

Efter ett tag ville Adrian hellre att hon skulle handla mat och lämna det vid hans lägenhet. Hur hon än gjorde kändes det som att hon underlättade hans missbruk.

Hon hade slutat att ge honom pengar. Kanske skulle hon sluta med maten också, men samtidigt måste han ju äta. När han flyttade från behandlingshemmet hade han vägt nästan hundra kilo, nu var han smal som en sticka.

– På behandlingshemmet hade de kunskap om Adrians drogmissbruk, men inte så mycket om hans diagnoser. När han kom till LSS-boendet skulle de hjälpa

honom med diagnoserna och strukturen, men de hade inte mycket kunskap om droger, och i slutet ville han inte släppa in dem heller, säger hon.

En kväll i september 2016 hade Veronica Andersson precis avslutat ett möte på jobbet och slog på sin mobiltelefon. Hon hade sju missade samtal och hon ringde genast upp sin man. Han var fåordig och uppmanade henne bara att komma hem så fort hon kunde.

Många gånger hade hon föreställt sig att polisen en dag skulle stå vid dörren och komma med ett hemskt besked, men det var inte förrän hon klev in i lägenheten och såg kvinnan med den vita prästkragen sitta i köket som hon förstod vad som hänt. Inte Adrian, utbrast hon. Jo, tyvärr, svarade kvinnan. Då rasade Veronica Anderssons värld.

I Adrians lägenhet låg tomma konservburkar i högar på golvet. ICA Basic Ravioli. Chipspåsar. Nudelpåsar. Pizzakartonger. En tallrik översvämmad av fimpar. Polisen hittade flera tomma nässprayflaskor av nättdrogen fentanyl. Det var när persona-

len, som inte sett Adrian på några dagar, bestämde sig för att gå in i lägenheten som han hittades, liggandes i soffan.

Veronica Andersson hade hört talas om nättdroger, men visste egentligen ingenting, säger hon.

– Som förälder har man ingen aning om att det är så tillgängligt. Han måste ha hållit på med det länge eftersom det fanns så många flaskor. Han hade en hög grunddos av fentanyl i kroppen, men den där sista dosen blev väl för mycket. Jag tror inte att han tog en överdos medvetet, för han vet efter sin pappas död hur det är att dö och inte lämna något meddelande efter sig. Jag tror att det var en olycka.

För Veronica Andersson har det varit en höst och en vinter med många blandade känslor. Å ena sidan chock. Inte bara för att Adrian är borta, utan också för att hon fick se hur han hade levt. Det blev hennes sak att städa lägenheten, och hon berättar hur hon låg på knä och skurade golvet med en tandborste. Å andra sidan var det en befrielse. Att inte längre behöva vara orolig hela tiden, inte behöva undra varför han inte har hört av sig eller om han har ätit.

– I början kände jag skam för att det kändes så, men nu är det mer okej. Ibland önskar jag att han var här, men det vill jag samtidigt inte, för det skulle betyda att han levde det där livet och det önskar jag ingen. Nu har jag förlorat honom fysiskt så jag kan inte krama honom längre, men jag hade redan förlorat honom till drogerna för länge sedan. Det var många år sen han var min Adrian. ■

"Jag sa att han alltid var
välkommen hem till oss om
han ville ha mat, men då måste
han vara drogfri."

VERONICA ANDERSSON

EN OJÄMN KAMP MOT KLOCKAN

Regeringens utredare Thomas Rolén föreslår att Sverige prövar **"den finska vägen"** för att stoppa nätdrogerna. IOGT-NTO kräver ökade resurser för att snabba på narkotikaklassningen.

TEXT **SVEN LILJESSON OCH EVA EKEROTH**

Nätdrogerna fortsätter att strömma in i Sverige. I fjol klassade regeringen ett femtiotal preparat som narkotika eller hälsofarlig vara efter analyser genomförda av Folkhälsomyndigheten. Analyser som tar tid att göra. Att stoppa de nya preparat som ständigt dyker upp på marknaden innebär en kamp mot klockan.

– Den här typen av substanser kan vara mycket farliga och framförallt når de allt fler unga. Vi vet till exempel att furanylfentanyl under det senaste året har orsakat flera dödsfall bara i Sverige. För att minska narkotikadödligheten generellt är det viktigt att nya farliga substanser som dyker upp klassas så snabbt som möjligt, sade folkhälsominister Gabriel Wikström (S) i en kommentar till att tretton preparat förbjöds i januari.

2015 tillsatte regeringen, efter ökade förgiftningar och dödsfall, en utredning för en bred översyn av klassificering och problem med nya psykoaktiva substanser, NPS. Men i slutbetänkandet som lämnades till folkhälsoministern i december 2016 finns inte något förslag om familjeklassning som innebär att flera preparat klassas i grupp.

– Vi har funnit att gruppklassificeringar riskerar att träffa för brett och klassa ofar-

liga ämnen också, och det blir alltför rättsosäkert. Dessutom skulle sådan klassning kunna fastna i en oändlig process i domstolar, sade kammarrättspresident Thomas Rolén, som lett nätdrogsutredningen.

I utredningen förs ett långt resonemang om att familjeklassning riskerar leda till mer problem och inte är en lösning. Utredningen hänvisar även till erfarenheter i Danmark, Norge och Storbritannien, som delvis valt det klassningssystemet.

Som alternativ föreslås i stället att pröva "den finska vägen". Den innebär att det ska räcka med att en ny substans "kan antas" vara farlig för liv eller hälsa för att kunna klassas som hälsofarlig vara och därmed förbjudas för nätbutiker att saluföra.

I dag måste Folkhälsomyndigheten under långa noggranna analyser visa att en substans är hälsofarlig innan regeringen kan besluta om att klassa den som narkotika eller hälsofarlig vara. Nätutredningen vill nu att myndigheten "rycker upp sig" och gör snabbare analyser.

För att underlätta upptäckt och analys av nya droger föreslås polisen få beställa misstänkta substanser under skydd av anonymitet. Dessutom ska Kemikaliein-

spektionen kunna gå in och besluta om tillfälligt säljförbud av vissa preparat för nätbutiker, vilket i princip finns möjlighet till redan med dagens regelverk.

– Med en sådan bukett av åtgärder hoppas vi korta tiden för klassning avsevärt och därmed snabbare få bort nätdrogerna från marknaden. Tidaspekten är avgörande – kan en ny substans klassas på en månad i stället för uppåt ett år, så blir det olönsamt för näthandlare att ta in nya varor, sade utredaren Rolén.

Polisen beräknar att det finns ett tjugotal nätbutiker i landet som säljer droger. De som finns i utlandet kan bli svårare att stoppa – men att sälja klassade droger på svenska marknaden blir då straffbart.

– Vi tror att nya nätdroger effektivare kan stoppas på detta sätt och på så sätt bidra till att minska dödsfallen av droger. Varje sparat liv är en framgång, menade Thomas Rolén.

Nätutredningens förslag är nu ute på remiss – remisstiden går ut den 15 maj. En av remissinstanserna är IOGT-NTO.

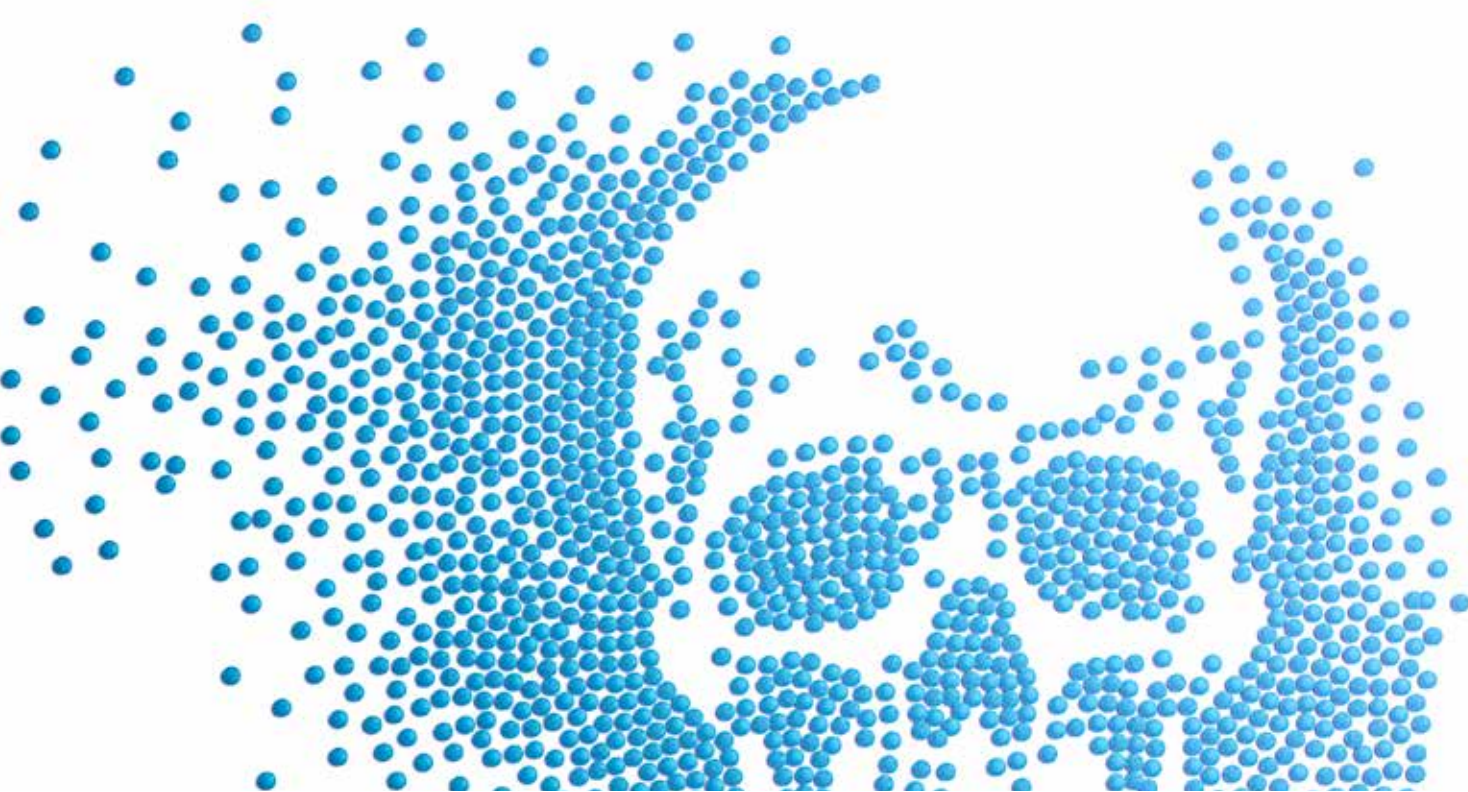
IOGT-NTO:s remissvar är vid Accents pressläggning inte färdigt, men Pierre Andersson, IOGT-NTO-rörelsens internationella avdelning, tycker att utredningen har fångat upp de viktigaste frågorna.

– Det tar för lång tid att klassificera nya narkotiska substanser i dag. Förslagen om att effektivisera den processen är bra. Här måste mer resurser till. Folkhälsomyndighetens resurser är bevisligen inte tillräckliga.

Han anser det märkligt att utredningen

"Det är tydligt att det här är ett växande problem."

PIERRE ANDERSSON

kommer fram till att familjeklassning av narkotiska preparat inte är möjligt i Sverige, när det redan tillämpas i flera europeiska länder:

- Tyskland har en ny lag på gång där man använder familjeklassning i ett första steg, för att kunna förbjuda försäljning, för att sedan gå vidare med den ”riktiga” narkotikaklassningen. Och även om man som utredaren föreslår använder lagen om förbud mot farliga varor, som inte kräver långa utredningar, så måste ändå varje enskilt preparat listas.

Pierre Andersson påpekar att det i dag endast är någon procent av 15-åringarna som har testat nätdroger, och bland de som är ett par år äldre runt tre procent.

- Samtidigt är det tydligt att det här är ett växande problem. Särskilt oroande är de nya typer av opioider som kommit på sistone, bland annat varianter av fentanyl som är upp till 10 000 gånger mer potenta än morfin. Då är det förstås extremt viktigt att preparaten kan narkotikaklassas snabbt, säger han.

Anders Helander, adjungerad professor i klinisk kemi vid Karolinska institutet, skrev i höstas tillsammans med två kollegor en debattartikel i Läkartidningen som utmynnade i förslaget att ett vetenskapligt råd inrättas för att snabba på processen med klassning av nya droger.

- Vi skrev vår debattartikel innan betänkandet var klart. Nu har ju utredaren föreslagit att klassificeringen ska gå till som förut, fast snabbare, så något nytt råd kommer nog inte att inrättas, säger

han till Accent.

Om rätt förutsättningar ges tror han ändå att det skulle kunna fungera.

- Om Folkhälsomyndigheten ser till att avsätta tillräckliga resurser: i det här fallet personal med hög kompetens och tillräckligt många för att kunna göra snabba bedömningar, så blir det, i praktiken, samma sak, säger han till Accent.

Så tycker han inte att det fungerat tidigare.

- Gruppen som har jobbat med detta har både varit underbemannade och delvis saknat rätt kompetens, vilket har gjort att det tagit för lång tid att få nya droger narkotikaklassade, säger han.

Problemet med de nya preparaten är att det inte alltid finns så mycket underlag att fatta beslut på.

- Men kliniska farmakologer kan ganska lätt förutse vilka effekterna skulle kunna bli av ett nytt preparat, säger han.

Anders Helander var en av initiativtagarna till STRIDA, ett projekt som varade från 2010 till 2015. Dit kunde akutsjukvården skicka prover för analys utan kostnad. Projektet gav kunskap om situationen i landet, både om omfattning, symptom, effekter, geografisk spridning och vilka som använde drogerna. Men när projektiden löpte ut ville inte Folkhälsomyndigheten, som var finanssör, fortsätta betala och ingen annan har velat gå in i deras ställe. *Varför är det så viktigt att klassningen går snabbare än i dag?*

- Det man vänder sig emot är ju att det går att sälja droger legalt på internet. Där

finns ju butiker som erbjuder ett stort sortiment av olika droger. De betalar moms och har bokföringen i ordning så att det inte går att komma åt dem. De säljer allt från helt oprövade preparat till läkemedelskandidater som ratats för tjugo år sedan på grund av allvarliga biverkningar. Även om det går att snabba på klassificeringsprocessen kommer det fortfarande att finnas ett fönster med legala droger, säger han.

Jonas Hartelius, narkotikadebattör och tidigare generalsekreterare på Carnegieinstitutet, är kritisk till regeringens förslag:

- Det här är långt ifrån tillräckligt, utredaren lämnar mycket ogjort. Det vore bättre att använda FN:s psykotropkonvention från 1971 om definitioner av droger. Efter 50 år av utredningar om narkotikaproblemen, så har man inte kommit någonstans. En parlamentarisk utredning bör tillsättas för att ta tag i de problem tidigare utredningar lämnat olösta och för att effektivare stoppa nya droger, säger han och fortsätter:

- Det finns inget förslag om familjeklassning eller farlighetsbedömning, och inget höjt straff för hälsofarliga varor. Den obestämda formuleringen ”kan antas”, riskerar att bli föremål för prövning i domstol.

Fotnot: Slutbetänkandet heter Klassificering av nya psykoaktiva substanser, (SOU 2016_93, pdf-fil (403 sidor).

I fokus. Här är din kongresstad

Kongressförhandlingar i all ära, men Karlstad bjuder även på vacker natur och sevärdheter. **Accent har valt ut** de bästa Karlstadstipsen.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** ILLUSTRATION **MARTIN THELANDER**

1 Boksalong på kongresscaféet, besök av författare, föredrag och annat. Kongresslokalen på Karlstad CCC.

2 Putte i parken, turnerande festival, Stora torget.

3 Båtbussarna, för sightseeing runt Karlstad, eller som transportmedel, avgår från Inre hamnen.

4 Hagaområdet med små roliga butiker, konst, caféer, secondhand, antikaffärer.

5 Caféet vid Pråmkanalen i Haga.

6 Sandgrundsudden. Fin promenad och bryggor att sola på.

7 Sandgrund. Lars Lerins konsthall, Västra Torggatan 3.

8 Värmlands museum och konstmuseum, Sandgrundsgatan 3.

9 Stadsparken med blomsterprakt, café och glasskiosk.

10 Löfbergs kafferosteri, trevligt café och kaffeprövning, Tolagsgatan 1.

11 Inre hamnen med bra lunchserveringar på bryggorna i hamnen, Bryggudden.

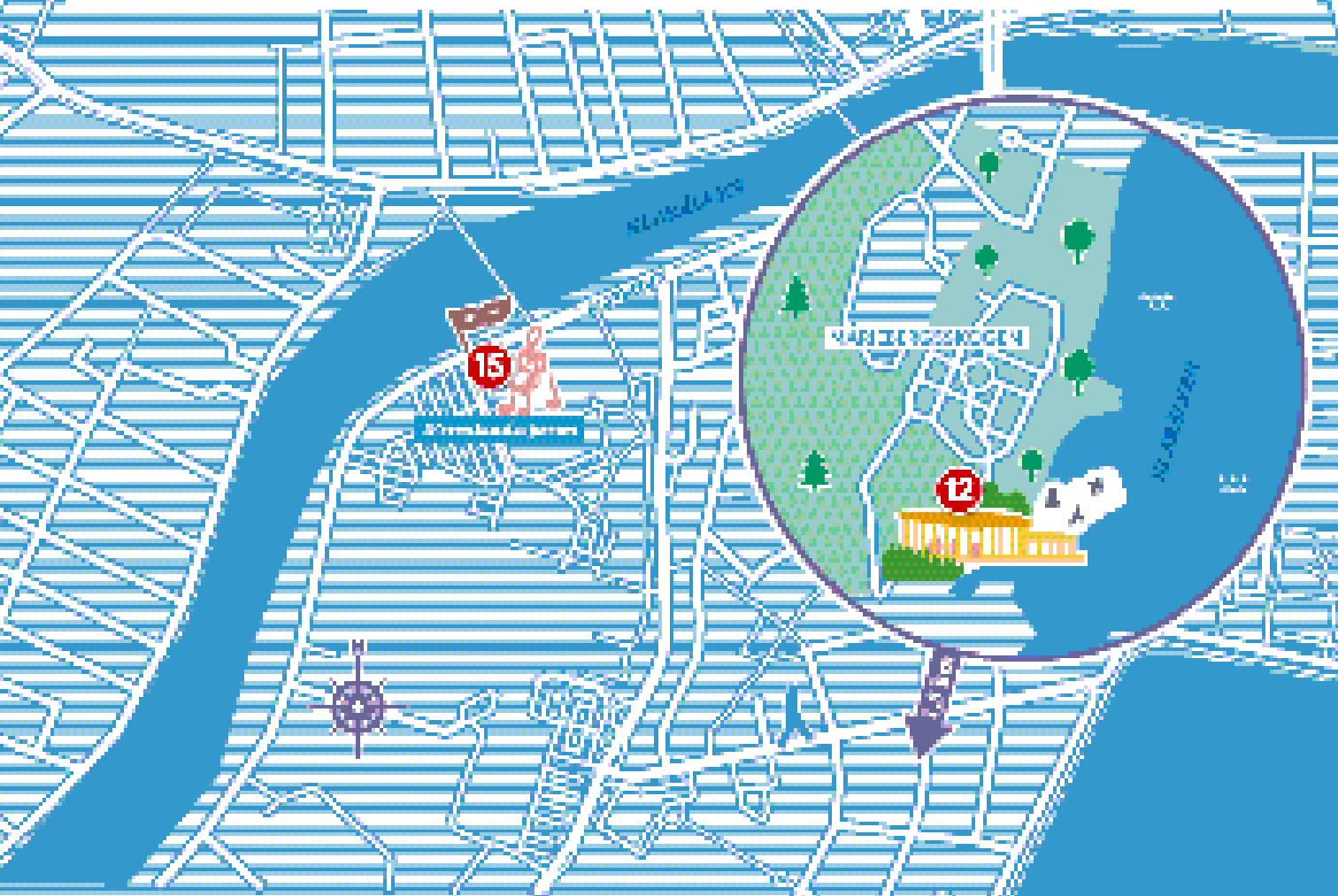
12 Mariebergsskogen med Naturum som har utställningar och bra lunchservering, Treffenbergsvägen.

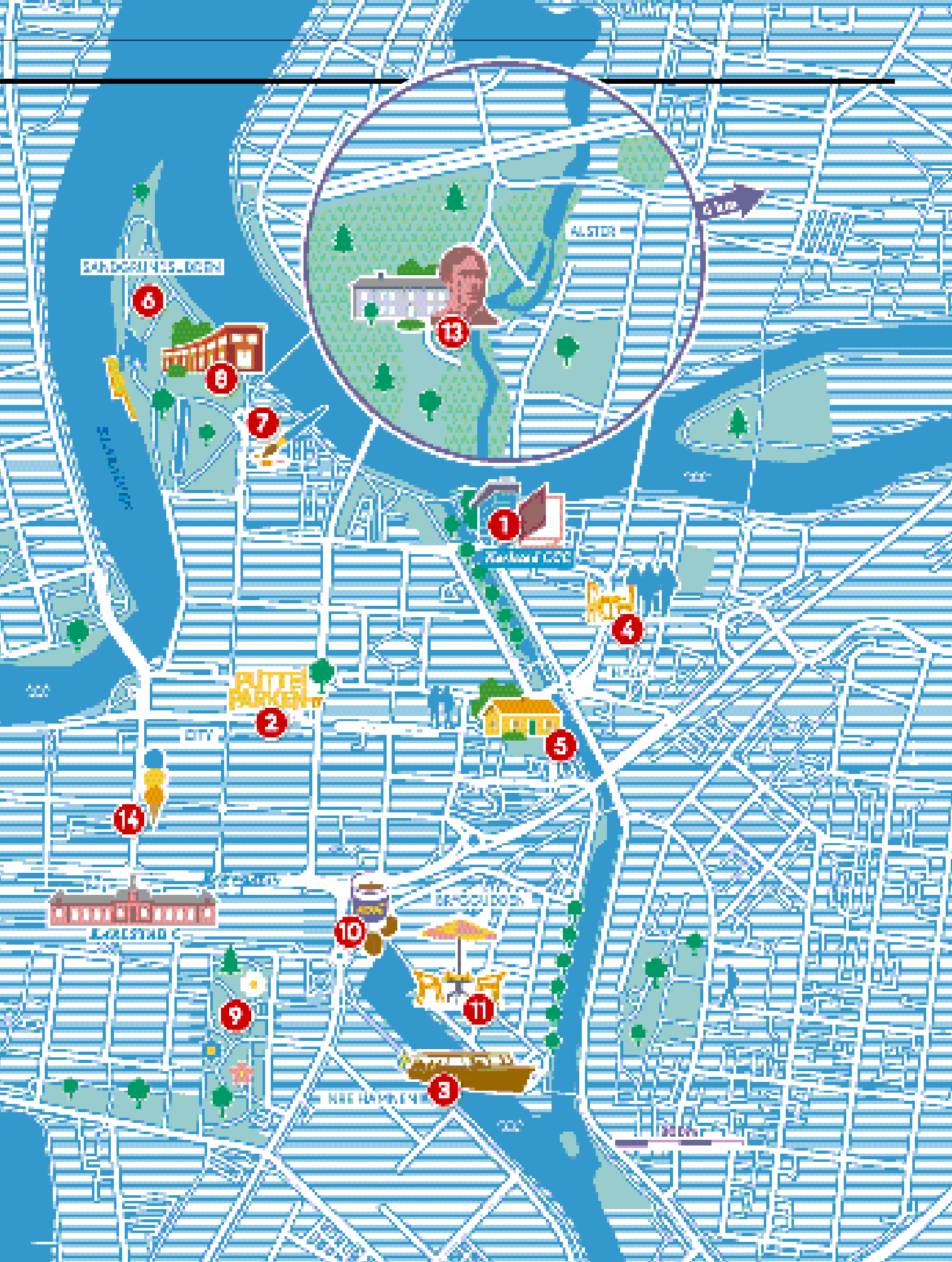
13 Alsters Herrgård, Gustav Frödings minnesgård, Alster Herrgårdsväg 3.

14 Carlis glasscafé på Järnväggsgatan med hemgjord glass.

15 Wermlandsoperan, Älvgatan 49. Här blir det gala-kväll kongressens sista kväll.

Karlstad ligger i Värmland vid Vänerns norra strand, där Sveriges längsta älv möter Norra Europas största insjö. Här lever 90 000 invånare. Karlstad brukar ligga på Sveriges tio-i-topp-lista när det gäller soltimmar.

SANDGREN'S BOTTLE

6

8

7

13

1

ALSTED

4

2

5

14

LAKESIDE C

10

11

9

3

100 ft

JOURNALISTER & ALKOHOL

Journalister som yrkesgrupp dricker mer än medelsvensson. Och även om medvetenheten ökat och mycket blivit bättre, är inte kombinationen **journalister och alkohol** oproblematisck.

TEXT OCH FOTO JENS WINGREN COLLAGE DANIELLE DAHLSTRÖM

Ölförsäljning på redaktionen, sexuella trakasserier i samband med alkoholbruk, sjukskrivningar på grund av måndagsbakfylla och spritflaskor i skrivbordslådorna. Berättelserna om svunna tiders alkoholtörstande journalister finns i överflöd.

Journalisten Susanna Lundell började sin journalistkarriär på Sveriges Television på 90-talet. Det var en tid då alkoholen var ständigt närvarande på arbetsplatsen. Avslutade projekt firades med alkohol. Det var också vanligt att personalen verkade sliten på måndagarna eller att vissa var sjukskrivna efter helgens drickande.

– I efterhand har jag reflekterat över att vissa chefer verkade tycka att det var lite roligt om folk inte kunde komma till jobbet dagen efter för att de druckit för mycket.

I dag är Susanna Lundell chefredaktör för fackförbundsägda Kommunalarbeta-

Susanna Lundell.

ren, men har tidigare även varit redaktör för UNF:s tidning Motdrag. Hon har svårt att förstå en sådan inställning.

– Då har man ju normaliserat alkoholen och glorifierat drickandet. Det var snarast något man skrattade åt och tyckte var lite kul. Där tycker jag att man som chef har ett ansvar att vara en förebild. Man borde ha tagit mer avstånd.

Bengt Johansson är professor i journalistik vid Göteborgs universitet.

– I äldre tider var det här med drickandet en del av yrkesidentiteten. Det var ett sätt att koppla av och samlas efter jobbet. Så historiskt sett har det funnits en idolisering av alkoholen, säger han.

Han har aldrig själv jobbat på en redaktion, men har tidigare skrivit om journalisters livsstilar och hur de skiljer sig från allmänheten.

– Tittar man på journalister på en generell nivå så är man mer flitig med att till exempel gå på krogen, säger han.

Genom enkätundersökningar har han kunnat belägga att journalisters alkoholkonsumtion skiljer sig från medelsvenssons.

– En majoritet av de tillfrågade svarar att de dricker alkohol flera gånger i veckan.

2011 var andelen journalister som svarade att de drack alkohol minst en gång i veckan 64 procent, medan motsvarande siffra för allmänheten var 47 procent.

Bengt Johansson tror att journalisters alkoholkonsumtion hör samman med en urban livsstil.

– Journalister lever i större utsträckning i större städer och tar del av det nöjesutbud som finns där. Därmed dricker de också mer alkohol än vad gemene man gör. Men tittar vi på yngre människor i storstäder så har de ungefär samma alkoholkonsumtion som journalister, säger han.

När journalistyrket utsatts för allt större krav på senare år har också alkoholkulturen förändrats. Dagens mediebransch präglas av högt tempo och deadlines dygnet runt. Gunnar Falck är redaktionschef på Västerbottenskuriren och menar att jour-

Bengt Johansson.

NA LEN

nalistbranschens relation till alkohol i dag ser helt annorlunda ut jämfört med hur det varit tidigare.

- Då fanns det en kultur, framförallt i storstadspressen, att man avslutade dagen med att dricka öl på någon krog, skriver han till Accent.

Han tror att det främst är online-publiceringarna som tvingar dagens journalister att i högre utsträckning vara på tå dygnet runt, året om.

- Mediaföretagen har inte råd att till-

låta medarbetare att missköta sitt jobb på grund av alkoholproblem, skriver Gunnar Falck.

Hur journalisters alkoholvanor påverkar rapporteringen kring alkoholpolitik är Bengt Johansson Göteborgs Universitet, osäker på.

- Det är nog svårt att hitta entydiga bevis för, men den miljö som journalister vistas i verkar ju mer välvilligt inställd till alkohol. Sen ska du ju som professionell jour-

nalist kunna bevaka samhället oavsett dina egna värderingar. Men det finns ju alltid en misstanke om att man inte kan hålla isär de här två ifall man skiljer sig för mycket från allmänheten, säger Bengt Johansson.

Susanna Lundell tycker att journalistbranschen är mycket bättre på att hantera de här frågorna i dag, än när hon började på SVT för 20 år sen.

- Alkohol hör inte hemma i arbetslivet och det tror jag att det blivit en ökad medvetenhet kring. ■

FYLLETWEETEN BLEV DROPPEN

Som sportjournalist på Aftonbladet blev han en röst i fotbollssverige. Men **Robert Laul kämpade** med alkoholberoendet i flera år innan en tweet postad under en fylLENatt gjorde att missbruket uppdagades.

TEXT **JENS WINGREN** FOTO **JULIA LUNDIN**

Problemen har funnits där sedan första gången han drack alkohol vid sexton års ålder.

– Jag har varit medveten om att jag haft problem rätt länge, men det var först de sista fem åren som jag föll ner i ett regelrätt missbruk, säger han.

Robert Laul är sportjournalist på Aftonbladet och har framförallt skrivit om fotbollsallsvenskan för herrar. Det är ett krävande jobb och efter dagar av hårt arbete kunde han känna att han var värd få dricka.

– Att vara journalist är ju ett jobb som handlar mycket om prestation. Där fungerade alkoholen som en belöning, säger han.

När missbruket var som värst hade han svårt att hålla uppe fasaden av ett välfungerande liv. Drickandet tog upp tid och energi och fick konsekvenser när han tappade kontrollen.

– Journalist är man ju egentligen hela tiden och jag var ju inte en särskilt bra journalist när jag drack, säger Robert Laul.

Det var främst tillgången till sociala medier som blev akilleshälen på fyllan. Med nästan hundra tusen följare på Twitter hängde katastrofen i luften.

– Om du spottar ur dig vad du tycker

och tänker klockan tre på natten med två promille i kroppen så kan det bli konstiga budskap ibland. Jag kunde ta heder och ära av både kollegor och chefer via Twitter, säger han.

Drickandet kunde hålla i sig i flera dagar och när han kom ut på andra sidan mädde han vanligtvis dåligt. För att kompensera jobbade han ännu hårdare och tog på sig fler arbetsuppgifter. Den nedåtgående spiralen snurrade på i allt högre fart med fester, ångest, jobb och belöning.

– I min hjärna blev det ett samspel där jag rättfärdigade det ena med det andra. Jag balanserade på en slak lina, säger Robert Laul.

Men i oktober 2015 var det twittrandet som gjorde att Robert Laul till slut tvingades konfrontera sitt missbruk.

– Vid några tillfällen hade jag fått reprimander för att jag kritiserat kollegor, men det var inget som kopplades ihop med alkoholen till en början, säger han.

När Robert Laul twittrade om att hans chef Pontus Carlgren på Sportbladet borde avgå rann bågaren över. Tweeten väckte mycket uppmärksamhet och när han kvicknat till och bett om ursäkt var

"I min hjärna blev det ett samspel där jag rättfärdigade det ena med det andra."

ROBERT LAUL

det redan försent.

– Pontus ringde upp och frågade hur jag egentligen mädde. Och då erkände jag att jag tappat kontrollen över spriten, säger han.

Dagen därpå kallades han upp på redaktionen. Där väntade redaktionschefen och en representant från facket, som räckte

Jag balanserade på en slak lina, säger Robert Laul.

över ett kontrakt. I kontraktet stod det att Robert Laul skulle underkasta sig en utvärdering, och om nödvändigt genomgå en behandling för alkoholmissbruk.

– Det hade jag inga problem med. Jag hade försökt ta tag i mitt missbruk något halvår tidigare genom självhjälpgrupper men inte kommit någon vart. Det här kom som en skänk från ovan.

Behandlingen varade i ett och ett halvt år. Under två månader var han helt sjukskriven för att gå in helhjärtat i behandlingen. Sen tunnades mötestillfällena ut.

Robert Laul gick inte omedelbart tillbaka till sina gamla arbetsuppgifter. Under några månader jobbade han i stället på grävredaktionen med ett reportage om nätcasinon.

Men våren 2016 var han tillbaka på

sportredaktionen. På Sportbladets fotbollsblogg skrev han om alkoholmissbruket och fick mycket stöttning och pepp från läsarna.

Den mansdominerade sportjournalistiken menar Robert Laul har varit extra utsatt när det kommer till alkohol.

– Sportjournalistiken har haft otroliga problem med det här om man går bakåt i tiden. På 70-talet krökades det våldsamt och det fortsatte ändå in på 90-talet, säger han.

Men när journalistiken professionaliserades förändrades även sportjournalistiken.

– Internets intåg betydde att man började leverera dygnet runt när man var ute på arbetsresor. Det gick inte längre att bara lämna materialet och sen gå ut på krogen, säger Robert Laul.

I dag dricks det inte längre så mycket bland Sveriges sportjournalister enligt Robert Laul. Han tror att den grabbiga alkoholkulturen är på väg ut.

– Jag var ju klart värst av alla som bevakade svensk fotboll. Jag var alltid den som drack mest.

I dag är Robert Laul tjänstledig och bor i Washington som hemmaman åt sin flickvän Carina Bergfeldt, som är SVT:s korrespondent på plats.

– Jag sköter markservicen medan hon jagar efter Donald Trump, säger han.

Även om jobbet som journalist spelade en roll i hans missbruk vill han inte lägga den huvudsakliga skulden på yrket. Problemen fanns där redan innan.

– Även utan jobbet hade jag druckit, jag vet att jag har det här beroendet i mig, säger Robert Laul. ■

Mediehusens alkoholpolicyer:

VIKTIGT MED REGLER

Att journalistbranschen **genomgått en förändring** märks i branschens officiella dokument. Av de mediehus Accent kontaktat har samtliga en alkoholpolicy.

TEXT JENS WINGREN

När bolaget LO:s Mediehus, en koncern som består av Kommunalarbetaren, Handelsnytt, SEKO-tidningen, Fastighetsfolket och Arbetet, startade för två år sedan var det självklart att formulera en alkoholpolicy. Susanna Lundell var en av dem som var med och tog fram dokumentet. – Det är viktigt att vi har regler för hur vi umgås och hur vi ser på alkohol, säger hon.

När Accent mejlar en förfrågan till en handfull svenska mediehus så svarar samtliga att de har en alkoholpolicy. De som svarar verkar eniga om att alkohol inte hör hemma på en arbetsplats och att man bör jobba förebyggande mot missbruk. Men trots en restriktiv hållning finns det dock fortfarande formuleringar om att alkohol kan förekomma i vissa, begränsade sammanhang, som till exempel vid representation.

Enligt LO:s Mediehus policy kan led-

ningsgruppen besluta om undantag från regeln om att alkohol inte får förekomma. Än så länge har dock inte några såna undantag gjorts.

– Vi har haft mingel där vi bestämt oss för att köra alkoholfritt. Det fick många positiva reaktioner från gästerna. Någon sa att det var skönt att känna att man inte förväntades dricka alkohol så tidigt på eftermiddagen, säger Susanna Lundell.

Det kan tyckas att det borde vara självklart att ett mingel som äger rum på en vardagseftermiddag skulle vara alkoholfritt. Och enligt Susanna Lundell har det skett en stor förändring i vad folk förväntar sig senare år.

– Alkoholfritt borde vara normen, där har ju nykterhetsrörelsen nått stora framgångar. Jag tror att många uppskattar alkoholfria zoner, speciellt på arbetsplatser, säger hon.

De policyer vi får se verkar stödja bilden av att journalistbranschen fasar ut sitt alkoholstinna förflutna. Västerbotenskuriern skriver i sin policy att man har en "kompromisslös syn på alkohol, droger och spel". Att vara berusad eller bakfull på jobbet framstår inte som ett acceptabelt beteende i mediesverige 2017 av dessa dokument att döma.

Flera redaktioner, däribland mediekoncernen Stampen, har samarbeten med organisationer som ska kunna hjälpa anställda med missbruksproblem. I Stampens alkoholpolicy står det att en medarbetare med missbruk ska erbjudas stöd och att ett kontrakt och en behandlingsplan ska skrivas för att medarbetaren ska tillfriskna.

Robert Laul som jobbar för Schipsted-ägda Aftonbladet har ingen kritik mot hur hans arbetsgivare agerade när hans alkoholmissbruk uppdagades.

– De har ju historiskt varit en del av den kultur där det druckits mycket. Men de verkar ju också ha lärt sig något av det. I dag finns det rutiner som upprättats ur hur det var på den tiden, och hur man hanterar människor som har problem, säger han.

Robert Laul fick hjälp av arbetsgivaren att komma på rätt köl.

– Även om man kan säga att någon hade

"Alkoholkonsumtion, droganvändning eller spelande på fritiden får inte påverka säkerhet, effektivitet eller trivsel på arbetet."

VÄSTERBOTTENS-KURIERN

kunnat uppmärksamma det ett halvår eller ett år tidigare så vet jag faktiskt inte om jag hade varit mottaglig för hjälpen då, säger han.

Alkoholpolicyn på LO:s Mediehus verkar ha landat väl hos medarbetarna.

– Vissa tycker såklart att fest och alkohol hör ihop. Men jag tror att de flesta tycker att det åtminstone är bra att vi inte använder medlemmarnas pengar till alkohol, utan att det i så fall är något man får bekosta själv, säger Susanna Lundell. ■

Fotnot: Accent har tagit del av alkoholpolicyer från LO:s Mediehus, Stampen, Dagens Nyheter, Västerbottenkuriren, Egmont förlag och Sveriges Radio.

"Den som är påverkad av alkohol eller droger skall omedelbart sändas hem."

LO:S MEDIEHUS

Jag hoppas få fira Accents nedläggning

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Det kan ju låta lite märkligt, men det är sant. För när nykternormen vuxit sig så stark att vi lever i en värld där alkohol och andra droger inte längre hindrar människor från att leva ett fritt och rikt liv (IOGT-NTO:s vision) – då behövs ju inte Accent. Men det är tyvärr en bit kvar dit – även om fler medier börjat uppmärksamma frågan, nyligen publicerade till exempel SvD en serie om nykterhetstrenden bland unga.

Journalister dricker mer än medelsvensson. Det orsakar problem både för den enskilda journalisten och hans omgivning. Men en annan relevant fråga är hur innehållet i medierna påverkas.

Tre exempel:

1. Public service vintips i SvT:s Gomoron Sverige och vinpimplandet i Mästarnas mästare – extra pinsamt då programmet handlar om idrott.
2. Aftonbladets löpsedel i mars – som av en händelse i anslutning till löningshelgen – om hur nyttigt det är att dricka alkohol dagligen: "Så bra är öl för kärlen och ditt hjärta. Grafik: Så ska du dricka för bästa effekten." Artikeln lutar sig mot forskning där sambanden (återigen) tolkas felaktigt.
3. Svenska Dagbladets livsstilsmagasin Perfect guide, där läsaren under vinjetten *Min helg* varje vecka kan ta del av "en intressant stockholmares" alkoholvanor. Bland annat lyckas en musiker i ingressen och på de 15 första raderna nämna alkohol i olika former fyra gånger: "Vi tar en whiskey sour.../. För att få krogvibben som förälder till en åtta månaders bebis gäller det att vara ute tidigt."

Aftonbladet den 27 mars.

Sedan fortsätter kvällen och natten "som ett klyschigt rödvinsmöte på 70-talet".

Det redaktionella innehållet är helt enkelt dränkt i alkoholförhållande. Av de här medieproducenterna väntar jag mig mer, mycket mer, av källkritik och kritiskt förhållningssätt. Snart är det dags för Folknykterhetens vecka, i år med alkoholreklamen i fokus. Ett tips är att titta närmare på hur redaktionellt innehåll, sponsring och reklam går hand i hand – och att utkräva en ansvarig hållning av mediebranschen. ■

Ulrica Ambjörn, chefredaktör Accent, som själv bidragit till alkoholnormen och skålat i alkohol på arbetstid tidigare i yrkeslivet, men som bestämt sig för ett helnyktert liv.

FRÅN TÖ TILL SJÄ

IOGT-NTO är en bland många organisationer som arbetar normbrytande. Men hur gör man för att lyckas? Ett framgångsrikt exempel är utförsåkarna – där hjälm gått **från töntigt till självklart**.

TEXT OCH FOTO EVA EKEROTH

För att lyckas med att förändra normer måste man börja med sig själv, anser Torbjörn Messing, certifierad jämställdhetskonsult, som bland annat varit ledamot av regeringens delegation för jämställdhet i skolan.

– Alla människor har fördomar. Dem får vi under uppväxten, och vi är själva med och reproducerar dem omedvetet, säger han till Accent.

Det är viktigt att få syn på normen.

– Man måste inse att det ger fördelar att vara vit, svensk, rik man i vårt samhälle. Men det är också viktigt att påpeka att det är fördelar på strukturnivå. Det behöver inte vara en sanning på individnivå, säger han.

I stället för att problematisera normen problematiserar vi dem som inte passar in.

– Vi säger att invandrare måste lära sig svenska och hur svenska arbetsplatser fungerar i stället för att ifrågasätta arbetsplatsstrukturen. Det mönstret ser man till och med i projekt som handlar om integration eller jämställdhet.

Han reagerar också på alkoholnormen.

– Det är absurt att de som inte dricker ska behöva förklara varför de avstår från något som är riskabelt och farligt. Det borde vara tvärtom. Jag har vänner som har haft alkoholproblem som vittnar om hur jobbig pressen på att dricka alkohol är för dem.

Torbjörn Messing.

Han tycker att det är intressant att unga går före.

– De sköter sig bättre än vuxna på många områden. Ändå får man ofta höra att "ungdomar blir bara värre och värre". Det visar hur svårt det är att förändra myter och normer, säger han.

Men om de unga nu är föregångare – både vad det gäller alkohol och jämställdhet – så är det väl bara att vänta så blir det bättre av sig självt?

– Det kommer absolut inte att lösa sig av sig själv. Omedvetet så reproducerar vi det ojämlika och ojämställda samhället hela tiden. Enligt hjärnforskarna vill vår hjärna dela in människor i ett av två fack. Det skulle inte vara något problem om vi inte värderade det ena som bättre än det andra. Det gör inte små barn, men senare i livet får vi idéer och fantasier om att den ena gruppen är mer värd än den andra. Det är fördomar, säger han.

Det enda sättet är att jobba med det hela tiden.

– Att komma till rätta med det som exkluderar är viktigt. Vi måste skapa mil-

"Det är kunskap och attityder som ändrats."

TITTI RODLING

NTIG LVKLAR

jöer där man får bryta mot normer utan att bli placerad i ett särskilt fack.

För att bli medveten om normer kan det vara effektivt att vända på dem.

– Jag gillar att jobba med checklistor och att tänka tvärtom. Man listar frågor som man alltid får när man säger att man inte dricker. Sedan kan man vända på dem. Även på alkoholområdet gäller det att synliggöra strukturer och till exempel ifrågasätta om man alltid måste ha alkohol på firmafesten, säger han.

Ett område där en rådande norm ändrats på relativt kort tid är utförsäkning där hjälmanvändning gått från något töntigt till självklart på relativt kort tid.

– Det är intressant eftersom det inte skett efter någon lagstiftning. Det är kunskap och attityder som ändrats, säger Titti Rodling, vd för Svenska skidanläggningsorganisation, SLAO.

Hon säger att förändringen började på 80-talet.

– Då började skidanläggningarna låta barn upp till åtta år åka gratis i liftarna om de hade hjälm. Det var kunskapen om risken för hjärnskador, i kombination med ett ökat säkerhetstänkande, som fick anläggningarna att införa det, säger hon.

Att man började med barnen var antagligen ingen slump.

– Det blir en bra vana. Känner man sig trygg i backen vill man gärna fortsätta med det, säger hon.

Under en torsdagsförmiddag i Vemdalskalets liftsystem lyckas Accents reporter endast få syn på tolv personer som åker

skidor utan hjälm. Ändå är statistiken inte så bra som SLAO skulle önska.

– **Våra marknadsundersökningar** visar att användandet ökat markant de senaste 20 åren, från 35 procent till cirka 60 procent. Många anläggningar vittnar gjädjande nog om högre siffror, 80–90 procent. Av dem mellan 18 och 29 år är det 80 procent som använder hjälm och bland dem upp till 15 år 95 procent. Det är de yngre som driver utvecklingen, säger Titti Rodling.

Titti Rodling.

Hur har utförsåkarna lyckats vända trenden?

– Det är många som hjälpts åt. SLAO har gjort en stor insats genom att låta barnen åka gratis med hjälm, sedan är det skidskolorna som kräver hjälm och skiduthyrarna som ofta låter hjälm ingå i skidpaketen. Sedan kan man konstatera att det är en internationell trend. Hjälmanvändningen ökar överallt. Och tävlingsåkarna är bra förebilder.

Även utbudet har spelat roll.

– Det blev ett trendbrott på 2000-talet då hjälmarna blev mer designade och bekvämare. Där gick särskilt den svenska hjälmstillverkaren Poc före och satsade på snygga hjälmar med hög komfort. Nu kom olika hjälmtyper anpassade efter vad du skulle åka. Hjälmar började också tillverkas i olika färger och kunde matchas med glasögon. Då blev det en modetrend och coolt att använda hjälm. ■

I backen i Klövsjö

Benny Persson, 31 år, Huddinge:

– Jag har alltid haft hjälm, ända sedan jag var liten och började åka skidor. Det är ganska självklart. Jag har spelat hockey och åker motorcykel också, så det är helt naturligt med hjälm.

Både jag och min fru cyklar till jobbet och då har vi också hjälm.

Therése Axelsson, 39 år, Stockholm:

– Jag använde hjälm när jag var liten och lärde mig åka, men sedan var det väl något år i tonåren som frisyren var viktigare. Då åkte jag snowboard. Men sedan jag fyllde tjugo har jag haft hjälmen

på. Jag har en bekant som råkade ut för en allvarlig olycka utan hjälm. Det har också spelat roll.

Bo Lindberg, 76 år, Örebro:

– Jag har åkt skidor i 40 år och haft hjälm de senaste femton. Jag slog i bakhuvudet i en backe och efter det tänkte jag att jag borde skaffa en hjälm. Nästan alla åker ju med hjälm nu för tiden.

Ingeborg Fröding, 52 år, Stockholm:

– Jag började väl åka med hjälm för fem år sedan. Med åldern så började jag bli räddare och kände mig osäkrare. De flesta har ju hjälm

och barnen har haft det under hela uppväxten, så jag började tänka att man ska nog ha hjälm när man åker skidor.

Stina Banck, 31 år, Stockholm:

– Jag har alltid haft hjälm. Jag lärde mig åka för tio år sedan och då var det självklart. I början kände jag mig så osäker och ramlade en del. Då kändes det tryggare med hjälm. Jag ramlar en

del nu också och det gör jag hellre med hjälm på huvudet än utan.

Gustaf Wadman, 26 år, Sundbyberg:

– Jag hade hjälm till jag var femton. Då var det en trend att inte ha hjälm, så jag slutade. Det var många vuxna som inte heller hade hjälm på den tiden. När jag var 17 år började jag igen, för jag insåg vilka konsekvenser det kunde bli av att köra utan.

Både killar
och tjejer
släpper
loss på
dansgolvet.

Junis, UNF och IOGT-NTO LÄNKAR I SAMM

I byn **Råda i Värmland** har Junis, UNF och IOGT-NTO nästan all verksamhet ihop. Junisbarnen blir oftast medlemmar i UNF så snart de har åldern inne – och växer på så sätt in i nykterhetsrörelsen.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **ERIK NYGREN**

Att knappt 500 personer bor i lilla Råda i Hagfors kommun är svårt att begripa den här fredagskvällen i slutet av februari. IOGT-NTO, UNF och Junis bjuder in till disco, och alla barn i låg- och mellanstadieåldern är välkomna, såväl medlemmar som icke-medlemmar. Redan klockan sex, en timme innan discot börjar, är det fullt ös i de rymliga lokalerna.

Ett tjugotal UNF:are är på plats, iklädda

rosa t-shirts för att synas, och förbereder kvällens fest. Det poppas popcorn, läsk hålls upp i muggar, och på spisen puttrar en stor gryta med korv. Många har kommit direkt efter skolan och behöver något mer matigt än snacks för att hålla energinivån uppe.

För deras jobb handlar inte bara om förberedelser, utan också om att styra upp kvällen, peppa, leka och vara med barnen

så att det blir en oförglömlig upplevelse. Flera av de UNF:are som fyllt 15 år har utbildat sig till Junis-ledare.

Det märks att folk känner varandra väl, så som det ofta blir när man bor på en liten ort. Väldigt många högstadieelever som bor i Råda med omnejd är med i UNF. Men allt började för ungefär tio år sedan, med IOGT-NTO-medlemmen Anna-Greta Johansson i spetsen.

– Det var i samma veva som scoutverksamheten lades ner. Jag kände att det behövdes något kul att göra för de barn som kanske inte är så sport- och friluftsintrasserade, så jag startade en Junisförening med filmklubb. Det kom en hel del barn och sedan bara växte det. I dag har vi 71 Junis-medlemmar och de som var barn då bildade för två år sedan en UNF-förening. Nu har en del av dem blivit Junis-ledare och ger på så vis tillbaka av

A KEDJA

sina erfarenheter till de mindre barnen, säger Anna-Greta Johansson, som själv har varit aktiv i nykterhetsrörelsen sedan tonåren.

Hon berättar hur hon bjöd in de nyblivna högstadiebarnen, som börjat växa ur Junis, till en grillfest där hon berättade om UNF och att de kunde bilda en UNF-förening om de ville. Då kunde de fortsätta att ha kul ihop, på ungefär samma sätt, men med mera ansvar.

– Och det ville de! Nu har UNF 38 medlemmar här och återväxten verkar vara konstant. Vi är den största UNF-föreningen i Värmland. Majoriteten av alla Junis-barn väljer att gå över till UNF när de har åldern inne och när de byter skola så berättar de om UNF och rekryterar på så vis nya medlemmar. Det känns jätteroligt, säger Anna-Greta Johansson, och

tittar på Thea Finnkvist, som är ledamot i distriktsstyrelsen.

Hon är just i färd med att fixa lagom stora pinnar till sockervadden.

– Åh, Anna-Greta Johansson känns som en extramormor för mig. Jag har dålig kontakt med min egen mormor, så hon betyder massor. Hon är en äkta eldsjäl, finns alltid till hands för oss om vi behö-

"Att göra något för barnen i byn är jätteviktigt för mig."

ANNA-GRETA JOHANSSON

Thea Finnkvist gillar Anna-Greta Johansson.

"Hos oss kan man bara vara, utan krav."

ANNA-GRETA JOHANSSON

ver hjälp med något och stöttar och peppar. Med oss blir hon faktiskt lite som en tonårstjej igen! säger Thea Finnkvist.

Anna-Greta Johansson nickar. Det märks att komplimangerna värmer.

– Jo, jag blir som ung på nytt. Jag lär mig ungdomarnas jargong, det är väldigt vitaliserande. Att göra något för barnen i byn är jätteviktigt för mig, liksom att erbjuda drogfria miljöer och aktiviteter och ett gott kamratskap. Hos oss kan man bara vara, utan krav på att vara sportig eller duktig på något särskilt. Gemenskapen betyder mycket och jag ser ju att de uppskattar sin "supermormor", säger hon, och tillägger att ordenshusets centrala läge och rymliga lokaler naturligtvis också är en bidragande orsak till nykterhetsrörelsens framgångar i Råda.

Det blir en naturlig samlingspunkt och ett mysigt tillhåll för barn och unga. Men även IOGT-NTO har ett 50-tal medlemmar som deltar aktivt i framför allt kulturverksamhet i huset, så hela nykterhetsrörelsen, från barn till äldre, är representerade i Råda. Eftersom UNF:arna än så länge är så pass unga är det flera år kvar innan det är dags för dem att gå över till IOGT-NTO. Men när tiden är inne har Anna-Greta Johansson en plan.

– Vi får börja prata med dem om det när de närmar sig 20. Understryka att fastigheten är deras och att utan dem går det inte att bedriva verksamhet. Sedan är det ju så

"Vi har frihet under ansvar, får hjälpa till med olika aktiviteter."

JULIA JOHANSSON

att vi då får anpassa aktiviteterna efter de unga, det blir ju så att säga deras IOGT-NTO-förening, vilket kan innebära andra aktiviteter och nya möjligheter. De unga måste få ta plats och vi får växa med dem, konstaterar hon.

I nuläget huserar Junis i lokalen tisdagar och torsdagar med lek, film och pysel. På lördagskvällar är det UNF:arnas tur att hänga här. De styr i hög grad över sin egen verksamhet.

– Vi brukar poppa popcorn och hänga. Ibland har vi LAN och med jämna mellanrum planerar vi vad vi ska göra framöver. Vi har frihet under ansvar, får hjälpa till med olika aktiviteter och det känns jättebra, säger UNF-aren Julia Johansson.

Hon får medhåll av Jennifer Vilhelmsson. Hon är ett av fyra syskon som är här ikväll; de äldsta är med i UNF, medan den yngsta systemen är med i Junis. Jennifer Vilhelmsson konstaterar att det inte så konstigt att nästan alla barn i Råda är med i Junis och nästan alla ungdomar är med i UNF.

– Det finns ju inte så mycket att göra här, så det är genom UNF som man träffas sina kompisar. Vi gör mycket kul ihop, åker till Liseberg bland annat, och då får man chansen att träffa UNF:are från andra ställen. Här vet alla vilka alla är och när man växer ur Junis så blir det självklart att gå över till UNF. Det är ju där man träffas, det är ju där alla kompisar är, säger hon.

Jennifer Vilhelmssons lillasyster Jolin Vilhelmsson, som just dykt upp, är precis så kramig som 8-åringar kan vara. Hon ser upp till sin storasyster och vill såklart också gå med i UNF när hon blir lika stor.

Jennifer och Jolin Vilhelmsson är ganska typiska i Råda. Många UNF:are har småsyskon som, när de blir äldre, går med i UNF, eftersom de redan vet vad det handlar om. Här är relationerna nära; vänner, släktingar, syskon, alla känner någon som är med, och då är steget att själv gå med litet.

Men den största drivkraften är förstas trivseln och glädjen.

– Man blir lite som barn igen när man

Ida, Junisledaren
Ella Skogman och
Matilde spekar loss.

Lukas Olsson är ny
medlem i Junis.

leker och engagerar sig. För mig väcker leken med småtjejerna minnen från min egen barndom, jag var också "prinsessig" och tisslade och fnissade. Även om ålderskillnaden är stor, så har vi mycket gemensamt. Vi är som äldre kompisar och förebilder för de små, säger Thea Finnkvist.

Hon berättar att man varje sommar arrangerar ett litet sommarläger i parken i Råda. Tre dagar viks åt Junis och tre dagar åt UNF. Men UNF:arna medverkar förstås i hög grad även under Junis-dagarna.

– Vi har jättekul med bland annat vattenkrig, trollvandring, fotboll och femkamp. Det uppskattas av både stora och små och vi hittar även på spontana grejer.

Nyktterheten kommer på köpet och är egentligen inget man pratar om.

– Det känns förstås tryggt och bra att

veta att det inte finns någon alkohol eller droger här och vi är bra på att hålla koll på varandra. Men huvudsaken för mig är att mina kompisar är här, det är det som lockar, säger Andreas Johansson, föreningsordförande i NF i Råda.

Strax före klockan 19 kommer de första barnen med sina föräldrar. Junis-medlemmar går in gratis, övriga betalar 20 kronor. Då ingår dricka, popcorn och sockervadd. Några är blyga och alla är sprickfärdiga av förväntan. 10-åringarna William Ejnemark, Lukas Carlsson, Isac Lindstedt och Theo Bergqvist är taggade.

– Det är jättekul att vara här och vi är alla med i Junis såklart. Roligast med Junis? Jag måste tänka...jo, men det är nog tredagarslägret på sommaren. Vi har vattenkrig och så får man träffa alla kom-

"Vi är som äldre kompisar och förebilder för de små."

THEA FINNKVIST

Limbo och annat
skoj på dansgolvet.

pisar, säger Theo Bergqvist, som utan att tveka svarar ja på om han ska gå med i UNF när det blir dags om några år.

Nyaste Junismedlemmen i dag är 6-åriga Lukas Olsson med grön färg i håret och busblänk i de kornblå ögonen. Hans mamma böjer sig fram frågar och han nickar ivrigt: jaaa, han vill bli medlem för 50 kronor.

Sofia Stenmark, mamma till Max och medföljande till Matilde, berättar att de bor i Råda och är jätteglada över Junis-verksamheten.

– Anna-Greta är fantastisk, hon gör så mycket för barnen. Vi föräldrar uppskattar detta enormt, säger hon.

Kvällen drar i gång på allvar med musik-lekar varvat med fri dans för barnen. Det dansas i ring tillsammans med ledarna och uppe på scenen leder UNF:aren Joakim Vilhelmsson Panetoz ”Dansa, pausa”, där barnen får dansa sig svettiga – och frysa när musiken pausar – tills bara en står kvar som vinnare. Kön till sockervadden och kiosken ringlar sig lång och stämning- en är pirrigt spännande, lekfull och glad.

Längst bak i lokalen står Anna-Greta Johansson och myser under discolampor- nas förföriska ljus. Det blänker till i ena ögonvrån. Känslorna, när hon ser alla glada, uppspelta barn och ungdomar, väller över henne. Det blev en riktigt lyckad kväll i lilla Råda och en bra start på sportlovet.

– Att få göra det här gör mig så glad och uppfylld, säger hon och kramar i förbifarten om en liten kille med mycket spring i benen och håret på ända.

Han kramas tillbaka, länge. ■

Så underlättas övergången

- Prata ofta och i positiva ordalag om UNF med dem som är med i Junis, och om IOGT-NTO med UNF:are. Berätta allt kul man gör i det ”framtida” förbundet – och att man kan vara med och påverka mer och mer ju äldre man blir.
- Låt barn, unga och vuxna delta i gemensamma aktiviteter tillsammans. Då visar man i handling vad det innebär att vara med i exempelvis UNF. Barnen och ungdomarna får verkliga förebilder i de äldre medlemmarna, och ser med egna ögon att man kan ha precis lika kul i det ”framtida” förbundet.
- Bjud in till en fest när barnen/ungdomarna har åldern inne (exempelvis när Junis-barnen fyllt 12). Berätta varför det kan vara en god idé att gå med, och berätta hur man gör konkret. Ta med medlemsblock, så att barnen kan skriva upp sig för ett medlemskap på plats.

Fakta Junis, UNF och IOGT-NTO

- Junis, IOGT-NTOs Juniorförbund, bedriver verksamhet där barn får vara barn. Junis har ungefär 12 000 medlemmar upp till 15 år. De är med i någon av de cirka 200 föreningar som finns runt om i landet.
- I UNF, Ungdomens nykterhetsförbund, är demokrati och nykter verksamhet i fokus. Alla mellan 13 och 25 år kan gå med i någon av UNF:s cirka 125 lokalföreningar.

Medlemsantalet är 4 064.

- IOGT-NTO verkar för att minska bruket av alkohol och narkotika, i Sverige och internationellt. IOGT-NTO arbetar politiskt, socialt, med opinionsbildning, samt med att stärka människor som vill ta sig ur ett missbruk. Cirka 29 000 medlemmar från 12 år är med i 802 föreningar.

HALLÅ DÄR!

Anne Lundberg

Programledare, aktuell i SVT-serie om självmord.

Varför har du valt att göra dokumentärserien 30 liv i veckan tillsammans med Sofia Helin?

FOTO: JANNE DANIELSSON/SVT

– Det finns en rädsla för att prata om självmord och här har media bidragit genom att sällan skriva om det. Det beror på att man kan ha varit rädd att det ska "smitta". Det är sant att man inte ska gå in på detaljer om tillvägagångssätt, eftersom det kan trigga den som är självmordsbenägen. Men det är en myt att det är bättre att lägga locket på. Det är tvärtom jätteviktigt att våga prata om självmord för att få bort skammen och skulden. Och det går att förebygga. Men då måste vi börja prata om det.

Har du egna erfarenheter av självmord?

– Ja, det är en av anledningarna till att jag har gjort den här serien. Både min farfar och min pappa tog sina liv och de erfarenheterna har förstärkt mig. Det är jätteviktigt att hemlighetsmakeriet, mytbildningen och tabut kring självmord försvinner.

Vad kan man göra för att förhindra självmord?

– Det finns en myt om att man ska undvika att gå in i ett samtal om självmord med en person som planerar att ta sitt liv. Men det är faktiskt tvärtom. Genom att prata om det så öppnar man upp för den som mår dåligt att dela med sig av sina tankar och få hjälp. Man kan ställa konkreta frågor om hur personen har tänkt och säga att "du får inte ta ditt liv, du är en viktig, älskad och behövd person. Jag ska hjälpa dig att hitta hjälp". Självmord sker ibland på impuls och om man hindras i sin tänkta handling just i det mest kritiska ögonblicket låter man förhoppningsvis bli. Men man kan som medmänniska också ställa frågor om hur personen mår och stanna kvar och lyssna. En till synes liten insats kan göra hela skillnaden.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Falsk vänskap ödesdiger

■ *Det du inte minns*

Harriet Lane

Övers: Cajsa Mitchell
Lind & co

ROMAN Det här är en klassisk bladvändare fast på ett stillsamt, vardagligt, igenkännande och sugande vis. Författaren och journalisten Harriet Lane är skarp som en duvhök i sitt sätt att beskriva tvåbarnsmamman Emmas liv av kladdiga små bar-nahänder mot nystrukna dukar, illtjut tidigt på morgonen och den ständiga skräcken för mosade bananer i soffan och krossade glas på bjudningar. Och i all vardagsenkelhet målar hon upp ett märkligt drama som Emma blir indragen i.

I romanen *Det du inte minns* får vi följa den falska vänskap som växer fram mellan den intet

ont anande Emma och den intrikata, hämnande konstnären Nina. Vi som läsare får veta att de setts redan för länge sedan. Ett möte som blev avgörande för Nina, men som Emma inte ens minns. Så obönhörligt kan livet vara ibland; för den ena skapar ett möte djupa såriga avgrunder, för den andra betyder det ingenting. I det här fallet blir det ödesdiger.

Sofistikerat gestaltar Harriet Lane de båda kvinnornas upplevelse av samma händelse, och vi som läsare får veta mer och mer om den avgrundshämnd som väntar. Vi serveras episodiska nycklar av förståelse till varför Nina gör som hon gör, och får bilder av konstnärens självupptagna och framgångsrika far, hennes

övergivna mor och ett gruvligt oförlåtligt svek.

Det är thrillernerv rakt igen, och samtidigt vardagligt och realistiskt i all sin enkelhet. Läs-värt, absolut.

HANNA NOLIN

BOK

Välskrivet om mörka hemligheter

■ *Världens lyckligaste kvinna*

Jessica Knoll

Översättning

Eva Mazetti-Nissen
Modernista

ROMAN Det TifAni FaNelli utsattes för under sin tid i den pre-stigefulla Bradley High School är något hon helst vill glömma. Hon har som vuxen skapat sig en ny identitet, har ett glamouröst jobb på en damtidning i New York, en dyr garderob och en framgångsrik fästman. På ytan är allt perfekt. Men det som hände i tonåren är inte hennes enda sår – i hennes förflutna finns även en annan hemlighet.

Världens lyckligaste kvinna är en bitvis mycket spännande och välskriven roman som växlar

mellan nutid och dåtid. Det är en strålande skildring av en tonårsflicka som försöker hitta sin plats bland dem som lever på "rätt" sida av staden. Själv är hon en klassresenär som varje dag tar bussen till skolan, en resa som tar en timme. Nutidens våndor

är smärtsamma; är det verkligen rätt att gifta sig med Dean? Och kan hon bryta sin tystnad? Ibland tenderar boken att bli lite väl pratig. Men språket och den genomarbetade intrigen gör den ändå läsmödan värd.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: LESLIE HASSLER

FOTO: TRIART

Människorna bakom rubrikerna

FILM *Brev till en seriemördare*
Manal Masri
TriArt

FILM 2006 överfölls och besköts en 16-årig invandrapojke i Malmö. Han överlevde, men skadades svårt. Polisen antog att pojken varit inblandad i något kriminellt. Men kommande år skedde flera liknande dåd; invandrarungdomar besköts synbarligen slumpmässigt av en okänd gärningsman, några av dem avled. Så små-

ningom lyckades polisen ringa in Peter Mangs, en av vår tids värsta seriemördare. Den här dokumentären berättar historien bakom tidningsrubrikerna. Pojkens familj – också de indirekt våldsoffer – träder fram och kommer till tals. Det är ena systemen, Manal Masri, som beslutar sig för att söka svar om vad som egentligen hände och varför. Hon börjar skriva brev till den fängslade Peter Mangs och hoppas på att få möta honom och få ett erkännande. På så sätt kan

familjen komma vidare, resonerar hon. Men frågan man som åskådare ställer sig är vad som är hönan och vad som är ägget. Växte idén om en dokumentär fram ur brevskrivandet – eller var det tvärtom? Det filmen förtjänstfullt gör är att lyfta fram dem som blir kvar efter ett våldsdåd; föräldrar syskon, vänner. Dem vi sällan läser om. Här är deras historia. Efter alla skjutningar på senare tid känns filmen skrämmande aktuell.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

Klassisk och otäck pusseldeckare

FILM *Flickorna på Engelsbåten*
Lone Thiels
Översättning Margareta Järnebrand
Norstedts

DECKARE 1985 försvinner två danska flickor spårlöst från en färja på väg till England. Trettio år senare köper journalisten Nora en gammal resväska i en antikaffär och upptäcker att den innehåller foton på flickor. Hon känner igen några av dem från gamla tidningsklipp och teveprogram – de har alla försvunnit spårlöst. Hon börjar nysta i den

gamla historien och får en polis att ta upp utredningen igen. Den vindlande och mörka berättelsen tar henne på resor mellan England och Danmark och snart står det klart att det är en sedan länge fängslad seriemördare som lagt foton i resväskan. Nora får möjlighet att träffa honom i fängelset. Efter det börjar det hända obehagliga saker, samtidigt som Nora upptäcker exakt hur vidrigt seriemördaren gått tillväga för att döda sina offer. Spännande på ett lite gammeldags vis.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

MISSA INTE!

1 BOK *Framsteg* (Volante förlag) av Johan Norberg. Varje dag pumpas vi fulla av eländesskildringar om vart världens är på väg. Våld, svält, naturkatastrofer. Men är allt verkligen så nattsvart? Johan Norberg ger oss i den här tänkvärda boken tio skäl att se fram emot framtiden.

2 KONST Akvarellisten Lars Lerin, bördig från Värmland och nykter alkoholist, möter Carl Larsson genom brev, kort, ständiga resor och kärlek till hembygden i boken *Och fågeln flög fritt för att uppsöka sin bur* (Albert Bonniers Förlag).

3 FILM *Ljus i natten* av Aki Karismäki. När en finsk handelsresande möter en syrisk flykting kan allt hända. Med lågmäld, svart humor berättas en historia om två ensamma människor vars vägar korsas. Miljöerna är gråaskiga, som från ett 70-tal vi helst vill glömma. Stilfullt kargt, färdigt och helt underbart.

ÅLDER: 38 ÅR.
FAMILJ: SINGEL.
BOR: I JÖNKÖPING.
GÖR: DANSPEDAGOG
OCH DANSKOREOGRAF.

"Jag började
tidigt med
hiphop."

Mazen Mourad

Känner du
någon som borde
bli Medlemmen?

TIPSA OSS på
accent@iogt.se eller
Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

Hur började ditt engagemang i IOGT-NTO?

– Jag har alltid kunnat ha kul utan alkohol och som ung var jag ofta ute på dansgolvet och släppte loss, helt nykter. Många trodde att jag var full, men så var det ju inte. Jag gillar helt enkelt inte att dricka och föredrar läsk i alla lägen. Långt senare, efter att jag fyllt 30, kom jag via dansen i kontakt med nykterhetsrörelsen och insåg att IOGT-NTO står för bra grejer, vi har samma värderingar. Jag fick chansen att hålla dansklasser i IOGT-NTO:s regi i Vetlanda och på den vägen är det. Jag togs emot med öppna armar och har bara gott att säga om IOGT-NTO och NBV, som jag också har kontakt med. Tack vare IOGT-NTO får jag undervisa i dans.

Du brinner för dansen – berätta!

– Redan som barn var jag fascinerad av Michael Jackson och ville kunna dansa som han. Jag började tidigt med hiphop. 2003 kom jag in på Balettakademin i Göteborg och 2005 fick jag jobb på ett dansprogram på TV3. Året efter åkte jag till New York och studerade dans på Broadway. Jag har även dansat i Brasilien, Indien och Mocambique, där jag 2010 koreograferade dans. Jag har koreograferat i Spanien för en insamling till Röda Korset och jag har tävlat i Streetdance i Italien ett tjugotal gånger. Jag lever för dansen och har startat många kurser i Jönköping med omnejd. Men tyvärr har det inte blivit som jag hoppades. Uppslutningen är dålig, folk vill inte satsa ordentligt. Jag är besviken och känner att jag inte får användning för min gedigna utbildning och stora drivkraft. Jag har haft många kurser med bara två eller tre deltagare... Just nu håller jag i en danskurs i Vetlanda och så är jag anställd som danspedagog för funktionshindrade på kommunen. Jag hjälper även konståkare i Borås.

Varför utsågs du till Årets Jönköpingsbo 2016?

– Jag valdes bland 11 nominerade Jönköpingsbor som var och en blivit månadens Jönköpingsbo. Jag utsågs till Årets Jönköpingsbo och det är jag förstas stolt och glad över. Det betyder att jag gör något som är bra och som gör skillnad. Därför känns det extra jobbigt att jag inte får hålla på mer med dans professionellt och pedagogiskt. Jag har en egen hemsida och försöker på alla vis starta danskurser, men det är trögt. Men jag är nöjd med att i alla fall få syssla med dans som hobby tills vidare.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: CARL-ERIC CARLSSON

Aktiv vår på fritidsgården i Örebro

Två dagar i veckan är det aktiviteter på IOGT-NTO fritidsgård i Örebro. På onsdagar är det hantverk med NSF:scouter och på torsdagar matlagningscirkel i Lf 10 Nyttä o Nöjes regi.

– Dessutom är det väffelkafé som vanligt på fredagar klockan 10 till 16 under hela våren, hälsar Carl-Eric Carlsson.

FOTO: LUL MUSSE

Finfint årsmöte i Torshälla

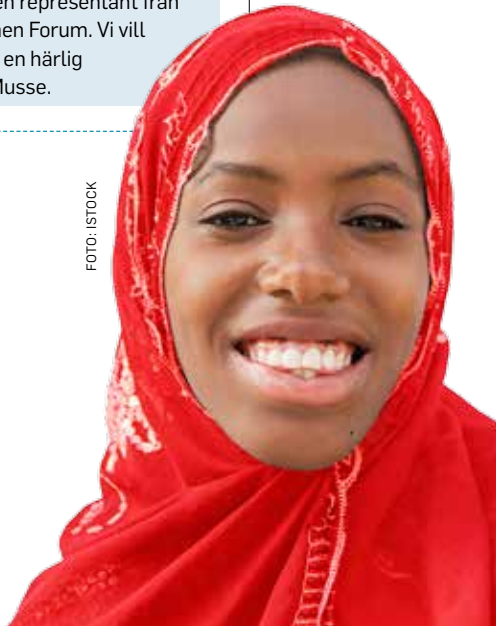
Årsmötet i Torshälla med IOGT-NTO Somali Women Forum blev lyckat enligt deltagarna.

– Vi diskuterade viktiga ämnen, som exempelvis styrelsens sammansättning. Styrelsen valde också en representant från IOGT-NTO Somali Women Forum. Vi vill tacka för allting och för en härlig upplevelse, säger Lul Musse.

600

SÅ MÅNGA SAMLINGSLOKALER FINNS HOS VÅRA GÅRDAR

FOTO: ISTOCK

Göran Mårtensson från IOGT-NTOs kamratstöd i Norrköping bar slöja på jobbet av solidaritet med muslimska kvinnor. Se även sidan 11.

FOTO: PETER JOHANSSON/NT

FOTO: ULRIKA JANSSON

Ny förening i Gävle

Den 20 februari startades en ny IOGT-NTO-förening i Gävle, som nu rullar igång med verksamhet. Härligt, tyckte de nya medlemmarna och Ulrika Jansson, IOGT-NTO, som har hjälpt till vid starten.

FOTO: ADESSO PRODUCTIONS

Teater om missbruk i Blekinge skolor

Under mars visades pjäsen Bengtsson i dörren i Blekinge län. Föreställningen handlar om dysfunktionella familjer och har turnerat i länets skolor. Projektet är ett samarbete mellan bland annat kommunen och nykterhetsrörelsen.

– Det är roligt att vi är många aktörer i kommunen som samarbetar och finansierar detta, bland annat nykterhetsrörelsen med UNF, Junis och NBV, säger Emanuel Norén, verksamhetsutvecklare på NBV och en av initiativtagarna.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Förbundsordföranden. Johnny Mostacero

Folkhälsomyndigheten har tappat greppet

Vår svenska alkoholpolitik med detaljhandelsmonopol där alkoholskatten används för att styra alkoholkonsumtionen, är väl utvärderad av forskarna.

Alkoholmonopolet har också starkt stöd hos svenska folket. Trots det så ser vi i dag många hot mot monopolet – inte bara i Sverige, utan också i flera av våra nordiska grannländer. En allt mer aggressiv alkoholindustri utmanar monopolet på olika sätt. Samtidigt undviker våra folkvalda politiker att ta ansvar och agera. De som hörs och syns mest är de liberala politiker som vill avskaffa monopolet. Ofta utmärker de sig genom att avstå från att agera – en strategi som tyvärr är mer effektiv än man kanske tror.

För att tala i fotbollstermer: Motståndslaget sitter kvar i omklädningsrummet och lämnar spelplanen fri åt en cynisk alkoholindustri vars övergripande mål är att maximera sin försäljning. Domaren, folkhälsominister Wikström, kan naturligtvis reglerna, men har svagt stöd av sina linjedomare, och verkar dessutom ha glömt visselpipan hemma. Förutsättning-

arna för en match med en lycklig utgång, alltså vinst för oss som slåss för folkhälsan, ser just nu dystert ut. Inte minst för att supporterföreningen, Folkhälsomyndigheten, som tidigare haft ett tydligt förebyggande och kunskapsspridande uppdrag inom alkohol, narkotika, doping och tobak, har tappat greppet. En titt på deras hemsida visar att det är smittskyddsfrågor som prioriteras.

"Våra folkvalda undviker att ta ansvar och agera."

Men vi ger oss inte. Vilja slår klass brukar man säga, och vilja har vi. Vi ser fram mot att folkhälsominister Gabriel Wikström gästar oss på kongressen i Karlstad i juni. Min förhoppning är att hans anförande får oss att känna att alkoholpoliti-

ken ligger stabilt i hans händer, och att han har lösningar på de hot som vi ser.

Årets kongress är den 26:e i ordningen sedan IOGT och NTO slogs samman 1970. Som brukligt är så höll vi senaste september en samling för ordförande och kassörer på distriktsnivå på den kommande kongressorten. Arrangemanget, lokalteter och Karlstad som stad lovade gott. Bara det faktum att 1 200-1 500 rörelsemedlemmar samlas för att ta ut riktningen för kommande års folkrörelsearbete är anledning nog att ta sig till Karlstad, om så bara över dagen. För även om huvudfokus ligger på den beslutsfattande nivån så kommer det att ges tillfällen till såväl mingel som möten och kulturaktiviteter. Jag hoppas att jag kommer få möjlighet att träffa många av er där.

Väl mött i Karlstad.

Johnny Mostacero

Gabriel Wikström kommer till IOGT-NTO-rörelsens kongresser och förbundsmöte i Värmland – Gör du?

Sista veckan i juni är det dags för IOGT-NTO-rörelsens kongresser och förbundsmöte i Värmland, mötesplatsen för alla som är intresserade av att diskutera viktiga framtidsfrågor och utbyta erfarenheter med andra medlemmar i rörelsen.

Folkhälsominister Gabriel Wikström gästar kongressen och berättar om alkoholpolitikens utmaningar och vilka frågor han vill fokusera på fram till valet 2018.

Oavsett om du är ombud eller kongressbesökare kan vi erbjuda ett brett utbud av aktiviteter som:

- ▶ Seminarier
- ▶ Utflykter
- ▶ Kulturkväll och boksalong
- ▶ Midnattskonsert
- ▶ Förhandlingar

För mer information och anmälan, besök vår kongresshemsida: www.nykter17.se eller ring 08-672 60 00.

Varmt välkomna!

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

KOM TILL KONGRESSEN!

Sista veckan i juni är det dags för IOGT-NTO-rörelsens kongresser och förbundsmöte i Värmland, mötesplatsen för alla som är intresserade av att diskutera viktiga framtidsfrågor och utbyta erfarenheter med andra medlemmar i rörelsen.

Oavsett om du är ombud eller besökare är det intressant att delta i sommar. Vi utlovar ett brett utbud av seminarier, utflykter och fester vilket gör besöket både viktigt och roligt.

Varmt välkomna!

För mer information se: www.nykter17.se

KOM IHÅG ATT BETALA DIN MEDLEMSAVGIFT FÖR 2017

Det finns flera olika sätt att betala på.

- **Inbetalningsavi** – använd den som du fick i brev i januari.
- **Autogiro** – använd blankett som är skickad till dig, eller ladda ner från www.iogt.se/medlemssidor.
- **SMS** – skicka IOGT (mellan-slag) personnummer (ex: IOGT 19850506xxxx) till 72456. Ev operatörsavgift kan tillkomma.
- **Betala med kort** på www.iogt.se/ medlemssidor och klicka dig till betalsidan.
- **SWISH** – ange summan och lämna följande uppgifter i meddelandefältet: IOGT (mellanslag) personnummer (mellanslag) förnamn, efternamn. Swishar gör du till 123 671 3135.

MEDLEMSNYTT – DIGITALT NYHETSBRÄV VARJE MÅNAD

IOGT-NTO:s nyhetsbrev Medlemsnytt skickas ut som ett e-postmeddelande en gång i månaden till de medlemmar som vi har e-postadresser till.

Medlemsnytt tar upp aktuella ämnen om nykterhet och berättar vad som är på gång i IOGT-NTO.

Mejla till info@iogt.se om du också vill ha Medlemsnytt.

SÖK PROJEKTMEDEL FRÅN SAFF

Nu finns det möjlighet för föreningar att söka projektmedel från Stiftelsen Ansvar för framtiden (SAFF).

Stiftelsens syfte är att främja nordiskt samarbete och vetenskaplig forskning rörande den helnyktra livsstilen och opinionsbildning för denna, samt att med denna inriktning också främja vård och fostran av barn.

Sista ansökningsdag är den **31 maj 2017**. Läs mer på:

www.ansvarforframtiden.se/home.m

Välkomna till IOGT-NTO!

Nybildade IOGT-NTO-föreningar:

- 6773 IOGT-NTO Sjumilakliv, Uppsala, Uppsala distrikt av IOGT-NTO
- 6774 IOGT-NTO Faa'iz föräldraförening, Linköping, Östergötlands distrikt av IOGT-NTO
- 6776 IOGT-NTO Community, Norrköping, Östergötlands distrikt av IOGT-NTO

Föreningarna och deras medlemmar hälsas varmt välkomna in i IOGT-NTO-familjen. Lycka till med verksamheten!

SKICKA IN ÅRSMÖTESRAPPORTEN

När IOGT-NTO-föreningen har genomfört sitt årsmöte är det viktigt att ansvariga i föreningen skickar in en årsrapport till IOGT-NTO-förbundet och till sitt IOGT-NTO-distrikt.

Årsrapporten ska ha skickats till ansvarig kontaktperson i föreningen. Hör av er till Medlemsservice på **08-672 60 38** om ni inte har fått en årsrapportblankett. Blanketten finns även att ladda ner via www.iogt.se, under "Medlemssidor".

SÖK PENGAR TILL UTVECKLINGSPROJEKT

Föreningar, kretsar och grupper av medlemmar inom IOGT-NTO kan mellan 1 februari och 30 november söka medel från IOGT-NTO-förbundet.

Läs mer om kriterier och hur man ansöker på www.iogt.se, "Medlemssidor", eller beställ informationen från förbunds-kansliet, tfn **08-672 60 00**.

ÄNDRA KONTAKTUPPGIFTER

Vill du ändra eller uppdatera dina kontaktuppgifter?

Gå in på länken nedan för att komma till formuläret där du snabbt och enkelt kan ändra dina uppgifter i IOGT-NTO:s medlemsregister:

iogt.se/medlemssidor/uppdatera

TIPS PÅ ENGAGEMANG

- Betala din medlemsavgift till IOGT-NTO.
- Följ IOGT-NTO på sociala medier.
- Värva en medlem till IOGT-NTO.
- Tipsa om en alkoholfri dryck från Systembolaget.
- Berätta om Alkoholrådgivningen.

Kalendarium 2017

APRIL

- 28.....Accent nummer 3 ges ut
- 29.....Sista ansökan till Strandmanfonden

MAJ

- 4.....Videokonferens, kamratstöd
- 5-7.....Förbundsstyrelsemöte
- 5-7.....Socialt forum, Vingåker
- 25.....Folkkyrkerhetens dag
- 22-28.....Folkkyrkerhetens vecka

JUNI

- 1.....Videokonferens, kamratstöd
- 27.....Förbundsstyrelsemöte
- 16.....Accent nr 4-5 ges ut
- 28/6-2/7...IOGT-NTO-rörelsens kongresser, Karlstad

JULI

- 28/6-2/7...IOGT-NTO-rörelsens kongresser, Karlstad
- 6.....Videokonferens, kamratstöd
- 2-9.....Almedalsveckan

AUGUSTI

- 3.....Videokonferens, Kamratstöd
- 21-23.....Rörelsegemensam personalsamling
- 24-27.....IOGT-NTO strategidagar FS
- 31.....Sista ansökan till Oskar Franzéns Stipendiefond
- 31.....Inspirationsträff: internationellt arbete lokalt

SEPTEMBER

- 1.....Accent nr 6 ges ut
- 7.....Videokonferens, kamratstöd
- 9-10.....Regional kurs-kurshelg
- 22-23.....Förbundsstyrelsemöte
- 23-24.....Samling för distriktsordförande och distriktsskassörer, Sthlm
- 29-30.....Engagemangskonferens
- 30/9-7/10 Insamling till Världens barn

OKTOBER

- 30/9-7/10 Insamling till Världens barn
- 1-31.....Engagemangsmånad
- 3.....International Drinking day
- 5.....Videokonferens, Kamratstöd
- 6.....Accent nr 7 ges ut
- 20.....Sista anmälan till frågetävlingen Pumpen 2017
- 26.....Inspirationsträff: internationellt arbete lokalt

NOVEMBER

- 2.....Videokonferens, kamratstöd
- 5.....IOGT-NTO fyller 138 år
- 10.....Accent nr 8 ges ut
- 10-12.....Verksamhetsforum, Tollare folkhögskola
- 16.....Frågetävlingen Pumpen
- 20-21.....Förbundsstyrelsemöte

DECEMBER

- 1/12-6/1...Vit jul
- 1-31/12...Insamling till förmån för Vit jul
- 7.....Videokonferens, kamratstöd
- 22.....Accent nr 9-10 ges ut

Läs artiklar som bara publiceras på nätet:

accentmagasin.se/bonus

Se mer av Accent i sociala medier. Vi finns på Facebook, Twitter, Instagram, Youtube och Soundcloud.

Facebook: facebook.com/accentmagasin
 Twitter: @accentmag
 Instagram: @accentmag
 Youtube: youtube.com/user/tidningenaccent
 Soundcloud: soundcloud.com/accentmag

Andra saker på webben du inte vill missa

- Minskad trafikdöd med restriktiv alkoholpolitik
- NSF laddar inför sommarens förbundsmöte
- Krav på varningstexter oroar alkoholproducenter
- Israel avkriminaliserar cannabis för privat bruk
- Alkoholberoende ska botas med magnetstimulering

Så mycket mer Accent – fast på internet

Visste du att Accent även finns på nätet?

På www.accentmagasin.se uppdaterar vi med nyheter varje dag. En del hamnar i tidningen, andra inte. Genom att gå in på www.accentmagasin.se/bonus kan du se några av de webbunika saker som vi tipsar om här på sidan.

Tipsa oss på Accent!

Finns det något du tycker vi borde skriva om? Har du andra idéer? Skriv till accent@iagt.se eller mejla direkt till vår digitalredaktör Jens Wingren: jens.wingren@iagt.se

Media. Robert Laul är en framträdande sportjournalist på Aftonbladet, men alkoholberoendet gjorde att den fasad av stabilitet han byggt upp till slut krackelerade. I det tolfte avsnittet av Accentpodden pratar vi med Robert Laul om hans alkoholberoende, och om journalistyrkets relation till alkohol.

Foto: Julia Lundin

Unga män tar avstånd från alkohol

Medan svenskarna i allmänhet blir alltmer tillåtande till alkohol går unga män mot strömmen och blir mer restriktiva i sin attityd.

NBV näst bäst på asylverksamhet

Nykerhetsrörelsens bildningsförbund har nu seglat upp och blivit det näst största bildningsförbundet inom verksamhet för flyktingar.

Tillsammans förändrar vi världen!

Under perioden för distriktsårsmötena, mars–april, har IOGT-NTO-rörelsen samlat in pengar till det internationella arbetet. Tack till alla er som bidragit!

Det finns mycket kvar att göra och många vill vara med i våra projekt. Distriktsårsmötena är över, men du kan fortfarande ge en gåva till det internationella arbetet.

- Swisha valfritt belopp till 900 51 90. Skriv INTERNATIONELLT i meddelandefältet.
- Smsa INTERNATIONELLT till 72 980 så skänker du 100 kr.
- Sätt in ett valfritt belopp via PG: 90 05 19-0. Märk inbetalningen Internationellt.

Tusen tack!

Tillsammans arbetar vi för att bland annat:

- Utbilda lokalt i frågor som berör alkohol, jämställdhet, barn, hälsa och ekonomi.
- Minska alkoholkonsumtionen hos barn.
- Bidra med kunskap så att länder som behöver kan ta fram bra lagstiftningar och policyer kring alkohol.

Resultat

- Våld och trakasserier i hemmen minskar samtidigt som hushållens inkomster ökar.
- Barn får en tryggare uppväxt och en mer stabil skolgång.
- Länder som tidigare helt saknat regleringar kring alkohol har nu fungerande lagstiftningar – vilket minskar omfattningen av många samhällsproblem och räddar liv!

Posttidning B

Accent, Box 12825
112 97 Stockholm

KURS-KURSHELG x 3

med IOGT-NTO 9-10 september 2017

■ ÖRNSKÖLD SVIK ■ SALTSJÖ-BOO ■ MÖLNLYCKE ■

Välkommen att delta i vår spännande och utvecklande kurs-kurshelg som arrangeras på **tre** orter runt om i landet. Tillsammans med andra deltagare får du lära dig nya metoder och verktyg som du har nytta av i din roll som föreningsaktiv eller som medlem.

ÅRETS KURS-KURSHELG INNEHÅLLER 3 OLIKA SPÅR:

- **Mitt IOGT-NTO** – Grundutbildning, både för dig som är ny medlem eller för dig som har varit med ett tag. Lär dig mer om organisationen, hur du kan påverka verksamheten och hur vi vårdar varumärket IOGT-NTO.
- **Drogpolitiskt arbete** – Här blandas fakta med praktik. Så engagerar du dig i drogpolitiska frågor på hemmaplan, antingen ensam eller tillsammans med andra i en drogpolitisk grupp.
- **IOGT-NTO och världen** – Här blandas fakta med praktik. Vad gör IOGT-NTO i världen och hur kan du engagera dig i internationella frågor på hemmaplan?

KONTAKT:

IOGT-NTO-lokalen, Örnsköldsvik:

Cecilia Abrahamsson

cecilia.abrahamsson@iogt.se

Tollare folkhögskola, Saltsjö-Boo:

Anders Karlsson

anders.karlsson@iogt.se

Wendelsbergs folkhögskola, Mölnlycke:

Winnie Blom-Jensen

winnie.blom-jensen@iogt.se

ANMÄLAN OCH MER INFORMATION:

www.iogt.se/utbildningar

OBS! Sista dag för anmälan är onsdag 16 augusti.